



Beavatott körökben híre jár, hogy a megál-  
pítás stádiumában levő kormányprogram a  
kilenczes bizottság munkájától lényegesen eltér-  
ést nem mutat és hogy az előbbi az utóbbi-  
ban foglalt elvek egyikét sem adja fel. Csak  
a program megszervezése okozta az eddigi  
nehézségeket. Gróf Tisza István, valamint Hé-  
derváry Károly miniszterelnök és Lukács  
László pénzügyminiszter ma délután három  
órakor térnek vissza Budapestre és gróf Tisza  
István a pályaudvarról azonnal a szabadelvű  
pártkörbe megy.

**Beszélgetés Tisza Istvánnal**

Gróf Tisza István tudósítónkat elutasítja  
előtől fogadta.  
— Nagyon szívesen adok meg  
minden felvilágosítást, amit meg-  
adhatok! — mondta. A sajtónak  
szívesen adom az információkat a  
jövendő, persze, csak minden akkor,  
ha már megérték a nyilvánosságra.

— Azt hiszem, kérem, hogy ha Exzele-  
ncziád kegyes lesz megmondani, hogy mik a  
többi elterések a korona részéről jóváhagyott  
program és a kilenczes bizottság pro-  
gram-tervezete között, csak előmozdítja a  
kibontakozás esélyeit. A hetek óta tartó bi-  
zonytalanság bizalmatlanná tette az embe-  
reket.

— Mindenestre köszönöm az  
előlegezett ezimet. De az csak ak-  
kor illet meg, ha kénevezésem meg-  
jelent a hivatalos lapban. A mi a  
kérdésről, azokra a felvilágosítá-  
sokra még holnapig várhatnak. A  
kilenczes bizottság minden tagja  
díszkréziót fogadott, s mert ennek  
a dízottságnak én is tagja vagyok,  
illő, hogy én se szegjem meg a  
megállapodást. Már értesítettem kü-  
lönben a bizottság elnökét, Széll  
Károlyt, hogy ma este hét  
órakor a vonatból közvetlenül a  
szabadelvű pártkörbe megyek fel, s  
még ma megismertetem őt s a bi-  
zottság többi jelen levő tagját al-  
laspontommal. Holnap délelőtt ülésre  
gyűnik össze, s azt hiszem, a bi-  
zottságnak nem lesz kifogása az  
ellen, hogy az ő tervezetük és az  
én programom szóról-szóra a nyil-  
vánosság elé vitessék. Akkor min-  
denki konstataálni fogja az eltéré-  
seket, a melyek — mondom —  
nem lényegesek.

— A kabinet tagjainak kiket óhajt Exzele-  
ncziád megnyerni?

— Eziránt sem nyilatkozhatom  
addig, a míg az illető urakkal nem  
beszéltem. Ezt is ma este szándé-  
kozom megtenni.

**Körber a királynál.**

Csak természetes, hogy ma, a döntés nap-  
ján ugyancsak ott settenkedtek az osztrák  
politikusok a Burgban, Körber, a magyar  
politikai élet totum faktuma ma reggel nyolc-  
százdél órakor megjelent gróf Tisza István-  
nal s másfél óráig tanácskozott vele. Kör-  
ber onnan a belügyminiszterumba hajtott,  
ahol általában fogadás volt. A fogadás köz-  
ben megjelent gróf Geluchovszki és Kör-  
ber a fogadást felkészítve hosszabb időre  
visszatért a külügyminiszterhez.

Délben általában kihallgatás volt az ud-  
varnál. Ma sokkal kevesebb kérelmezőt fo-  
gadott az uralkodó, mint rendszeren, alig öt-  
ven ember járulhatott a király elé. Tizenkét  
óra után néhány perccel Körber kocsija  
rohogott a Burgba. Felegy órakor a király  
kudon kihallgatáson fogadta az osztrák mi-  
niszterelnököt, aki teljes óra hosszat időzött  
nála.

Hat Körberék ezuttal sikeresen dolgoztak,  
Legalább egyelőre, úgy látszik.

**Apponyi a helyzetről.**

Alkalmunk volt gróf Apponyi Albert vé-  
leményét kikérdezni a helyzetről.  
Gróf Apponyi lapunk tudósítója  
előtt, aki ma fölkérte, mindenek-  
előtt azt jelentette ki, hogy reá nézve,  
s az ő követendő magatartására  
nézve minden attól függ, hogy mi-  
képpen hangzik az a program,  
melyet gróf Tisza István hoz ma-  
gával. Ezt holnap a kilenczes bizott-  
ság ülésén megtudja, mikor gróf Tisza  
István megismerteti a módosított pro-  
gramot. Hangsúlyozza, hogy ő töké-  
letes objektivitással nézi a hely-  
zetet és tökéletes objektivitással fogja  
bírálni az új programot is.

Ha gróf Tiszának sikerült a felség-  
get meggyőzni, s őt előbbeni, ismer-  
etes alkotmányjogi álláspontjára  
ról leterelni, s oly felfogásnak  
megnyerni, mely a szigorú alkot-  
mányosságának megfelel: úgy ő ezt  
Tiszának érdemül tudja be, mert ak-  
kor Tiszának sikerült az, ami Lukács  
Lászlónak nem sikerült, ámhátr Lukács  
László is nyithat már a hely-  
zetet.

Minthogy gróf Tisza István úgy nyil-  
latkozott, hogy az új program és a  
kilenczes bizottság egyhangulag létre-  
jött megállapodása közt csak lényeg-  
telen eltérések vannak, azt kell  
vizsgálni, hogy vajon ezek az eltéré-

sek csakugyan olyanok-e, melyek  
lényegben nem vágnak.

A kilenczes bizottság által készített  
program hármas szempontból foglal  
magában a nemzetre nézve fontos  
dolgot. Egy az, hogy a nemzetnek  
minden alkotmányos jogát fel-  
tartja, a másik az, hogy a multhoz  
képest nemzeti szempontból igen  
lényeges haladást biztosít, a harm-  
adik az, hogy semmiféle újabb  
haladásnak útját nem vágja. Most  
az a kérdés, hogy a módosított pro-  
gramm érint-e, vagy nem az eredeti  
programot a hármas szempontból?  
Ha nem érinti, és csakugyan csak  
lényegtelen változtatások vannak  
benn, akkor ő (gróf Apponyi) min-  
den személyes szempontot félretéve,  
egyedül az ország és nemzet érdekeit  
tartván szem előtt, kész arra, hogy a  
leghatározottabb szövegű legyen e  
programnak a nemzet előtt. Ha  
azonban az lényegben vágó módo-  
sításokat tartalmaz, s az említett  
hármasszempontot alterálja: ak-  
kor nem is lehet kérdéses, hogy ő  
minő következményekkel fog levonni  
az új fordulathoz.

A kilenczes bizottság programja  
olyan, hogy az már a nemzeti állás-  
pont kvintesszenciáját tartalmazza,  
s ahhoz gróf Tisza is hozzájárult, sőt  
ami az alkotmányjogi vonatkozásokat,  
s a jogfenntartást illeti, gróf Tisza is  
úgy vélekedett, hogy a programban  
kifejtett álláspontból nem lehet  
engedni.

Öszintén és melegen óhajja, hogy  
az új program megjelölő legyen az ő  
felfogása szerint is, mert aggasztónak  
tartja, s a nemzet érdekében nagyon  
kívánatos, hogy a zavarból való  
kibontakozás megfordítható legyen.

Ő még egyáltalán nem érintke-  
zett gróf Tiszával, a mióta ez de-  
szignáltatott. A szabadelvű pártkörbe  
ma nem mehelett föl, mert feleség-  
nek indiszpozíciója miatt odahaza  
kellott maradnia. Nem is tud tehát  
gróf Tisza terveiről. Azt sem tudja,  
hogy kiket óhajt gróf Tisza kabinet-  
jébe bevenni. Reá nézve ez mellékes  
dolog is, ha csak gróf Tisza nem  
úgy alakítaná meg kabinetjét, hogy  
az a régi rendszerhez való vissza-  
terést jelenthetné.

Égyelőre a Ház elnökségéről való  
lemondás kérdésével nem foglalkozik,  
mert ez a viszonyoktól függ. Az ese-  
mények és a viszonyok alakulhatnak  
úgy is, hogy neki az aktív politiká-  
ban részt kell vennie s akkor fölme-  
rülhet a lemondás szükségese.

**Az első hatás**

a szabadelvű pártban.

A mai reggeli lapok azt jelentették, hogy  
délután ismét közös audienciára lesz, amelyen  
mind a három magyar politikus részven-  
s így nagyon kevesen voltak délelőtt fűn a  
pártkörben. Csak a mikor hírt ment Tisza  
deznigálásának, telt meg egyzserre a klub.  
S bizony, elég szépséggel fogadták minden  
vonalon. Csak — természetesen — az ő-sza-  
badelvűek ragyogtak az örömtől. Okéjtesen  
biznak Tisza sikerében, amál is inkább, mert  
meg vannak győződve arról, hogy sokat válto-  
zott legutóbbi megbízása óta s nemcsak  
eddigi politikai felfogásának merevségéből  
engedett, hanem a parlament eljáráására  
nézve is egészen más szándékokkal jön,  
mint a hogyan jött juntusban.

A párt többi árszalata azonban nagyon  
is várakozó álláspontba helyezkedett. Ké-  
telkednek abban, hogy a terbe vitt válto-  
ztatások csakugyan lényegtelenek. Mert ha  
azok lennének, akkor Lukács László missziója  
nem szenvedett volna hajótörést. Lényeges  
változtatásokat pedig — különösen ha azok  
jogfeladást tartalmaznak — nem bír kereszt-  
lyívni Tisza.

Érdekes, hogy Tiszát Bécsbe menetele  
előtt a saját legbensőbb pártbívei szük-  
sesnek látták figyelmeztetni, hogy ne men-  
jen be olyan programmal, amely a sza-  
badelvű párttal ellentétbe helyezheti. Tisza  
ki is jelentette, hogy ez nincs is szándéká-  
ban, ő ha változásokat is párt hozzájáruljon,  
és csak akkor fog hozzá a kabinet megala-  
kításához, ha ezt a hozzájárulást megnyerte  
és így magát a kilenczes bizottsággal  
a párttal fedezheti. Tiszát még a hívei is fél-  
tik, hogy hibásan itéli meg a helyzetet és  
lényegtelennek tekint olyan módosításokat,  
amelyekbe a szabadelvű párt nem me-  
het be.

Ez a felfogás a szabadelvű pártban me-  
glehetősen egységes, úgy hogy alig van e  
tekintetben különbség volt nemzetiek és ő-  
liberálisok között. Ha Chlapy nem lett  
volna, — mondják a legtöbben — akkor  
lehetne hallgatással melőzni ezt a kényes  
kérdést; minthogy azonban a hadipar-  
ancsban, az azt követő királyi kéziratban  
és Körber beszédeiben és beavatkozásában  
a magyar alkotmányos felfogás direkt meg-  
támadtatott, nem lehet azokat védelem nélkül  
hagyni. Már pedig bajok elhinni, hogy Tisza  
István meghozza Bécsből ezeknek jogoknak  
kellő védelmét és a támadások visszaverését.  
Enélkül pedig missziója sikert nem arathat.

Sok oldalról hangoztatták mindjárt

első negyedórában, hogy Tisza csak akkor  
teljesítheti a misszióját, ha Apponyi belép  
a kabinetjébe. Arra a megjegyzésre, hogy  
Tisza a helyeket semmiesetre sem bo-  
csátja ki a kezéből, valaki megjegyezte,  
hogy Apponyi más tüzét semmi esetre  
sem vállal. Így a szabadelvű pártban éppen  
nincsenek a differenciák kizárva, bár An-  
dráffy Gyula hangosan ismételtette:

— En hiszem, hogy Tiszának sikere lesz.  
Nem hiszem, hogy István olyaura vállalko-  
zott volna, ami ez idő szerint nemcsak az  
ellenzéken, hanem a kormánypártban is ke-  
resztülvihetetlen.

A volt nemzeti pártiak természetesen na-  
gyon tartózkodók. Ségly Gyula például ki-  
jelentette:

— Nem lehet nyilatkozni mindaddig, amíg  
aktákat nem látunk. Látni akarom előbb a  
a kilenczes bizottság tervezetét, majd a Tisza-  
féle programot. Ha a kettő között nincs  
elvi eltérés, akkor beszélhetünk tovább.

A klubban többek közt ott voltak délelőtt  
gróf Andrásfy Gyula, Hegedűs Sándor,  
Erdélyi Sándor, Tallián Béla, Nagy Ferenc,  
Papp Géza, Szentiványi Árpád, Ivánka  
Oszkár, Bolgár Ferenc.

**A függetlenségi pártból.**

A függetlenségi pártkörben gróf Tisza Ist-  
ván megbízását, mely ugyancsak hírtelen  
következett be, nagyon kedvezőtlenül fo-  
gadta. Gróf Tisza misszióját úgy tekintik,  
hogy az a nemzeti jogokért har-  
czoló függetlenségi párt letérését irá-  
nyozná. Attól a fenyegetéstől, mely gróf  
Tiszának a lapokban közzétett nyilat-  
kozásaiban foglaltatik, s mely egyenesen a füg-  
getlenségi pártnak szól, a függetlenségi párt  
nem ijed meg. Abban pedig erősen kétel-  
kednek, hogy gróf Tisza igazán csak alkot-  
mányos fegyverekkel akar-e harcolni. De a  
párt szembenéz annak a harcznak, mely-  
lyel Tisza fenyegetőzik. Mindenesetre jellem-  
zőnek találják, hogy gróf Tiszának legelő-  
bb kijelentése, melyet mint deznigált mi-  
niszterelnök tesz, tényegőzést tartalmaz.

A párt egyáltalán nem képzelteli el, hogy  
a Tisza által hozott program megjelölhesse  
a nemzetet. Hiszen feltehető, hogy a kilen-  
czes bizottság eredeti programja is már  
csak a legminimálisabb követeléseket  
tartalmazza. Nos, ha még is módosul, rop-  
pant csakoly lehet annak az értéke. Mert  
azt nem igen lehet, hogy a módosított  
lényegtelenek. Lényegtelen módosításokon  
nem kellett volna olyan sokat tanácskozni  
és dolgozni.

Mindenesetre bevándó, hogy milyen az  
új program, melyet a szabadelvű párt  
számára Bécsben dolgoztak. Ha ez még a  
nemzeti jogok dolgában lemondást is tartal-  
maz: akkor alig képzeltető bekeséses ki-  
bontakozás.

Kossuth Ferenc, a ki ma már 6 órakor  
megjelent a pártkörben a következőkép nyil-  
latkozott a helyzetről:

— A függetlenségi párt nem alkothat-  
gának véleményét oly program teől, me-  
lyet nem ismer. A párt abban, hogy a  
kilenczes bizottság eredeti és módosított  
szövegét szándékozik gróf Tisza István  
a többség út terjesztés, annak a jelet látja,  
hogy ő biztosítani akarja magának a  
többség támogatását, még pedig úgy, hogy  
ez helyesülje a kevesebbet, bár ke-  
véssel ezelőtt a kilenczes bizottság  
utján a többsét követelte. A párt nem  
hiszi, hogy jelentéktelen változtatások-  
ról lehetne csak szó, mert ilyenekért a  
király nem tanácskozott volna óráig és  
napokig. A mi az abszolútisztikus felség-  
jog elméletét illeti, az ebből eredt konflikt-  
us elintézése nélkül nem hiszi a párt,  
hogy bármely kormány a nemzet elé lép-  
hetne a békés megoldás reményével. A  
függetlenségi párt nem zárkózik el a békés  
megoldás lehetőségére elől, de meggyőző-  
dése szerint a hosszú küzdelem, mely oly  
nagygyűrt megpróbáltatást rótt a nem-  
zetre, mint a milyen mindenki előtt ismer-  
etes, nem végződhetik vereséggel a  
nemzetre nézve.

**A király esküje.**

(Kiküldött tudósítónk telefonjelentése.)  
Beavatottak azt állítják, hogy a tegnapi ta-  
nácskozások alkalmával a király folyton na-  
gyon izgatott volt. Untalan ismételte, hogy  
a törvény beszél az ő álláspontja mellett. S  
valóságilag drámai hatással volt az a jelenet,  
amikor az őz uralkodó, aki a tanácskozás  
folyamán alá-fel járult a terebren, a mikor  
ismét a felségjogok értelmezésére került a  
sor, egyzserre odadalt a három politikus elé  
s az izgatottságtól remegő hangon jelen-  
tette ki:

— Hü voltam eskümhöz mind-  
dig; hü is maradok ahhoz holtom  
napjáig. De azt nem engedhetem  
meg, hogy a törvényeket olyant  
magyarázzanak, a mi bennük nin-  
csezen. Ha vannak félreértések, azo-  
kat el kell és el lehet oszlantni.

Ma délután is — úgy beszéltek — érde-  
kes jelenet játszódott le a király dolgozó-  
szobájában. Körber volt kihallgatáson, a ki  
természetesen ismét a régi nótát fújta, hogy  
kár volt az a keveset is megadni a magya-  
roknak, a mit megadtak. Így majd annál  
többsét kívánnak. Eppen a mikor beszélt, ér-  
kezett meg a diszszázad a Burg udvarára,  
hogy átvegye az őrséget. Mikor a zászlót  
átadta a régi őrség, felhangzott a Gotter-  
hálta.

Körber odalépett az ablakhoz az udvarra  
mutatott:

— A míg ez a hü katonaság áll Felsőged  
oldalán, addig nincs oka szabályozni az aka-  
ratát.  
A király egy perczig halgatott. S a mi-  
niszterelnök meglepetve látta, hogy lassan,  
nehézen könyösepp perülett le az őz ural-  
kodó arczán . . .

**Tisza a szabadelvű körben.**

Hét órakor tetőpontjára hágott az izgalom  
a szabadelvű pártkörben. A pártnak minden  
ép kéz-láb tagja ott volt — csak az egy-  
kori nemzeti pártiak hiányoztak. Apponyi  
Albert feleje sem nézett a körnek, Szentivá-  
nyai Árpádot sem látta senki, Bujano-  
vich Sándor egy perczre benézett ugyan,  
de nyomban el is ment megint. A frakciót  
Bolgár Ferenc képviselte, a ki azonban  
maga is csak igen későn ért a pártkörbe s  
főkép, mint a kilenczes bizottság egyik tagja,  
jött, hogy Tiszától megkérdeje, mi az a „stí-  
lis módosítás”, a mely jogot nem ad fel s  
mégis elter a kilenczes programtervezet  
szövegétől.

Eltelhen teljes számban felvonultak a hor-  
vátok s élénken tüntettek amellett, hogy  
„született” kormánypártiak, akiknek minden  
ép akaratát van is. Kültag pedig akora  
számmal szongott a terebren, amennyire  
italán nincs is a pártkörnek. De ma hold-  
holdogtalan szabadon behemélt a tereb-  
be, bald legyen nézője . . . a bukás legele-  
jének.

Negyed nyolcz órakor számozott fiakker  
állt meg a kör Dorottya-utcai kapuja előtt.  
Szürke, hosszú alk szállt ki belőle, a ko-  
csist kifélt és elküldi, maga pedig mintha  
csak a mindennapi séjtjét tenné, nagy fle-  
mával lépked föl az első emeletre.

Gróf Tisza István volt, a miniszterelnök.  
Az előszobában leveti kopottas, szürke  
kis felső kabátját s új helyére akasztja, a  
miniszterelnöki fogásra.

Heltai Ferenc az első, a ki köszönti:  
— Szervusz kegyelmes uram.  
— Szervusz — feleli a hideg ember, aki  
a mozdulatában szökötlan életszeget áruul el.  
A szolgálhoz fordul:

— Kérem, telefonozzon csak Kolossváry  
kegyelmes urhoz, hogy holnap reggel kilencz  
órákor meg akarom látogatni Otthon lesz-e?  
— Sose telefonozzon — veti oda moso-  
lyogva Heltai Ferenc — otthon lesz, ha  
nem is jelentet be neki.

A rákövetkező pillanatban a szolgák ki-  
tárják a két tevé-gyese szűnyaszajtót s oda-  
benn harsány eljenzes tör ki.

— Eljen!  
— Eljen Tisza Pista!  
— Eljen a miniszterelnök! — kiáltották  
feleje s nyomban körülfogták.

Gróf Andrásfy Aladár, báró Dániel Ernő,  
Erdélyi Sándor, Fabinyi Teofil, Nyegre  
László, Dudovics György, Hegedűs Sándor,  
Wolfner Tyvadar, Szóts Pál, Sándor Pál,  
Miklós Ödön, dr. Falk Miksa, Neumann  
Armin, báró Feilitzsch Artur és sokan mások  
csaportosanulak körülötte. Gajari Géza és  
Kubinyi Géza közvetlenül mellette állva ké-  
rik, mondja hát el, mit tervez, mit akar.

Tisza néhány szót vált még Kristóffy  
Józseffel, aztán ott a tömeg közepén, köny-  
nyedén, de mégis minden szót jól megnyomva,  
a következőket mondja:

— Kényszerűségből vállaltam a kabinetet,  
mert erősen hiszem, hogy az általam kon-  
trollált alapon lehet kibontakozás. Még ha  
nem vállalom, Isten tudja, mi történik!

— A katonai programról beszélj már,  
az érdekel bennünket leginkább.  
— Csak általánosságban mondhatom azt,  
a mit a lapokból úgyis tudhattok már: a  
módosítás stílis és mindenkit kielegít.  
Többet nem mondhatok. De hol van Széll?

Széll Kálmán ma később jelent meg a  
szokott időnél. Ideges volt és izgatott. Be-  
sietett a terebba, a hol hamar elhűsölgöljék  
neki:

— Elkésted az óvációkat!  
Tisza Széll lattára elhagyja a körülötte  
álló csapatját és Széll telet siet.  
— Kezet szoritának s egy sarok asztal körül  
letelepednek. Tisza magyarul Széllnek vala  
mi, Széll pedig törli a szemüvegét és . . .  
helyesel.

Minden szem őket figyeli. Hirtelen bejön  
gróf Andrásfy Gyula. Tisza most Széllt is  
elhagyja s üdvözli a jövevenyt, a ki három  
fogja s viszi a terem másik végébe.

— Te már kell, hogy tudjad, ne titkold  
többet — mondják neki.  
— A mit tudok, megmondok — feleli  
Széll — de majd csak, ha szabad lesz. Egye-  
előre érjetelek be azall, hogy gróf Tisza István  
közölte velem annak a bizonyos mondatnak  
a módosítását. Nekem a módosítás teljesen  
megfelel, mert fedi az én álláspontomat is.  
En meg vagyok vele elégedve s azt hiszem,  
mindenkit kielegíthet.

— Ez nem elég, nekünk részletek kel-  
lenek.  
— Nem áruhatom el. A kilenczes bizott-  
ságot holnap délelőtt tíz órára összehívatom  
s a párttal az értekezleten fogjuk közölni a  
megállapodásunkat.

Tisza ezalatt Hieronymi Károlylyal és  
Andrássy Gyulával megbeszéli az értekezlet  
idejét.

A régi nemzetiek megjelent képviselői,  
Ivánka Oszkár, Ballagi Géza, dr. László  
Mihály felvették a kérdést:

— A párttervezetet két részben kellene  
megtartani. Délelőtt mutatnák be a program-  
möt s a tervezetet, délután vagy este pedig  
határozásnak.

Az ő-liberálisok csinyt setnének a  
terv mögött, a melynek csupán az a ezélya  
van, hogy a képviselőknek okot adjon arra,  
hogy a programot behatóan megvizsgálhas-  
sák. De nem hallgattak rájuk. Nyomban el-  
határozták, hogy a párttervezetet holnap-  
után, szerdán este hat órára tűzik ki.

Az őreg Podmaniczky Frigyes báró meg-  
hozattette:

— Itt fejegetek aztán mind! Mert én az  
értekezletet pontban hat órakor megnyitom.  
Mintha az ülés kezdete volna a fontos  
dolog!

Apró csoportok képződnek a terebren.  
Kafkás össze-visszaság, amelyben az ember  
alig halja a szavát.

A nemzeti pártiak csoportjába odalép  
néhány ő-liberális. Ki akarják tapasztalni a  
hangulatot:

— No, a start kitűnő volt — kezdtek a  
provokálást — s ahogy látom, ti is örültök  
rajta. Végre hát mégis rend lesz intra és extra  
muros. Széll Kálmán elfogadta a módosítást,  
Apponyi is elfogadja tán?

— Hogy elfogadja, nem tudjuk. Az ő  
dolga. De ha nem fogadja el, ne fog meg-  
lepni minket. Elvégre Széll se bizik benne!  
Az ő-szabadelvűeket elfutja a méreg.  
— Mért ne biznek benne? Hiszen máris  
hozzájárult!

— Igen, de nekem meg éppen Széll  
mondotta, hogy a módosítás neki megfelel,  
ám vajjon Apponyi Albertnek is megfelel-e,  
azt nem tudja.

A nemzetiek magukra maradnak. Egyikük  
a következőket mondotta munkatársának:  
— Minek támadjuk mi Tisza István gróf-  
ot, bizzuk csak az ellenzékre. Majd kikérdi  
a megbízatását egyenesen szerencsétlenség-  
nek tartjuk. Tisza Istvánban nem bízha-  
tunk meg. A modora is olyan, hogy az em-  
berek ezredére hatni nem tud. Itt nagy  
ellentét elismatását várja mindenki, erre  
pedig konzervális politikus kell. Az ő  
erélye, de ürva keze nem alkalmas erre. Kü-  
lönben kabinetet is aligha tud alakítani.  
Apponyi nem lép be a kabinetjébe, ez bi-  
zonyos. Kik lesznek tehát a miniszterek?  
Olyanok, a kik neki kellene, de se nekünk,  
sem országunk nem tetszenek. Ha pedig új  
választást akarunk kúrn, úgy kiérduljék  
az országból, mintha sola se lett volna it.  
Különben az a kérdés, s egyelőre igazán  
minden attól függ, hogy mi van a  
programban s hogy Apponyi mit szól hozzá.  
Mi etől, tudnillik Apponyi álláspontjától  
leszünk függővé az elhatározásunkat.

Az ő-liberálisok egyik vezetőjébe a hely-  
zetéről természetesen máskép vélekedett. Ezek  
mondotta a körülötte álló képviselőknek  
és újságíróknak:

— Tiszát óvációzóval fogadtuk, azt leta-  
gadni nem lehet. Koncedálom, hogy nem  
mindenki éljenzeit. A régi nemzeti pártiak is  
hallgattak mélyen. De vajjon beszéltek-e  
már valaha, ha beszélni kellett, s hallgatni-  
e valaha, ha hallgatni kellett volna? Most  
se másk, mint voltak s mindig ilyenek  
lesznek is. Nem fogunk összefogni soha.  
Sőt Apponyi kijelentette ugyan, hogy  
ő nem a formát nézi, hanem a lé-  
nyegét s lehet, sőt valószínű, hogy  
nem emel kifogást a program ellen.  
S én mégsem bízom benne. Kellenelekedni  
fog, mert helygyi tüzét akar s Tisza leg-  
feljebb a kultusz-tervezet ajánlja fel neki. Ezt  
is csak azért, mert biztosan tudja, hogy  
nem fogadja el. Mit fog tehát Apponyi ese-  
lekedni? Vagy ő, vagy a hívei szövetke-  
ni fognak, persze titokban, a klerikális elemek-  
kel s kellenelekedni fognak. De megár-  
ják. Itt puccsot már csak egyet fognak es-  
zathatni. Csak egyet, mert utána nyomban  
... kirepülnek . . .

— Nem én mondom ezt — tette hozzá  
az illető — hanem egy igen magas állású  
politikus, de ne érteset felre, nem is Tisza  
István szavát idézem.

Aztán rátért a programra:

— Tisza ismétellen kijelentette, hogy a  
programjában jogfeladás nincs. A pro-  
gramot tehát jó. A korona minden irányban  
szabad kezét adott Tisza grófnak. Ha tehát  
az ellenzék tovább obstruál, vagy Appo-  
nyik kiválasztás okozza zavart, Tisza a Ha-  
zát el fogja napolni bizonyítatlan időre s  
azalatt megteszi az előkészületeket az új  
választásra. Ennyi a faktum. Ennél többsét  
Tisza nem mondhat, mert többsét ma még  
nem tervez.

Az egyenlenség tehát kitört már az első  
esten. Valamelyik jövedű hónapja meg-  
jegyezte:

— Akárki bizott volna is meg a korona  
a kabinetalakítással, nincs az a politikus, a  
ki mind a két frakciónak tetszett volna.  
Úgy lehetne megoldani a kérdést, hogy szer-  
vezünk két miniszterelnökséget.

Fanyar mosoly honrolta a szavait, ame-  
lyek azonban behatóan jellemzik a szabade-  
lvű párt helyzetét és hangulatát. Szük ez a  
csarda két dudásnak!

(Félhivatalos jelentések.) Gróf Tisza István  
desznigált miniszterelnök esté hét óra után né-  
hány perccel érkezett a szabadelvű párt klubba,  
a melynek nagyterebren a párttagok nagy szá-  
mban gyűltek össze. Gróf Tisza István a tereb-  
be léptekor óvációzókkal fogadták, a melyek szerte  
veget sem akartak érn. A párt őz elnöke, Pod-  
maniczky Frigyes báró meleg bensőséggel át-  
ölelte és üdvözölte Tisza gróft, kinek erre könyö-  
lábadtak a szemé. Legelőbb Széll Kálmánnal  
beszél a desznigált miniszterelnök, náre arról  
értesült, hogy a horvát képviselő Gyorgyevics  
Vazulnak a horvát-szlavon országgyűlés elnöké-  
nek és Josipovich Irennek vezetés alatt tette-  
lileg jöttek el az ő üdvözöletre. Gróf Tisza azon-  
nal intereseo őket s jó ideig elbeszélgetett a hor-  
vát képviselőkkel. Az est folyamán gróf Tisza  
számos politikussal behatóan konferált. (Bud.  
Tud.)

Tisza István gróf ma este 7 órakor Bécsből  
Budapest

az elaboratum tekintetében megismertesse. (Bud. Tud.)

A B. E. jelenti. A képviselőháznak esü. törökre összehívott ülésében gróf Tisza István, mint designtált miniszterelnök, de még kabinet nélkül fog megjelenni és nem fogja elfoglalni a miniszterelnöki széket, hanem rendes helyéről fogja indítványozni, hogy a képviselőház halaszta el ülését a kabinet megalakulásáig. Mielőtt a kabinet megalakítására és a miniszterelnöki programon előterjesztésére kerülne a sor, gróf Tisza István, a szabadelvű párt katonai programjának kérdését akarja előre vinni, s így ez a kormányprogramtól függetlenül kerül előtérbe.

A beszélgetések folyamán Tisza István azt mondta, hogy az ellenzék fel esztendei küzdelme olyan eredményekre vezetett, a minőségét évtizedeken keresztül alig remélhettünk. Ami természetesen se gróf Tiszának, se a kormánypártnak legkevésbé sem érdeme.

Lukács missziója.

A kormányhoz közel álló oldalról jelentik: Az ellen a fellegas ellen, mintha gróf Tiszát most csak azért bízták volna meg a kabinet-alkitással, mert Lukács missziója megújult, egész határozottan kijelentették, hogy az teljesen téves s Lukács küldetése kudarcáról egyáltalán nem lehet beszélni. Lukács gróf Tiszának Budapestre való újabb visszatérése alkalmával csak arra kötelezte magát, hogy az ellenzék kiegyenlítéséért végezze a közvetítő munkáját s ezt a feladatot sikeresen meg is oldotta.

A kabinet-alkitásra vonatkozólag mindig kijelentette, hogy ezt a missziót vállalni nem hajlandó s így a Lukács-féle kombináció megújulásáról már csak azért sem beszélhetni, mert gróf Tiszát már Lukács közvetítő tevékenysége alatt is, ha nem ugyan mint a formálisan designtált miniszterelnököt hanem mint a jövő emberét tekintették.

A pénzügyminiszter különben ma reggel munkatársunk előtt a következő kijelentéseket tette:

A tegnapi tanácskozáson egy mondat stílusáról volt szó. Ennek a fontos államjogi intézkedést képező pontnak megállapításánál egyesek bizonyos hátsó ajtókát óhajtottak nyitva tartani. Am de nekem és Tisza gróffal e kérdésben egy véleményen vagyok, az a meggyőződésem, s ezt a meggyőződést képviseltem a közvetítő tanácskozáson folyamán is, hogy ezeket a kibúvókat meghagyni nem szabad, hanem világosan és sem belesem félelmagyarazást nem tűrő módon kell az interpretációt megállapítani.

Mikor legutóbb utaztam le Budapestre, a helyzete nagyon komolyan láttam, de akkor sem adtam fel a reményt. Ma határozottan kedvező színen látom az alakulást.

Gróf Tisza István látogatását várom. Úgy állapodtunk meg, hogy eljön ide a magyar miniszteriumba. Hogy nincs itt még sem, csak azt az okát képzeltetem, hogy a felség maga elő ezíttáta.

S ha ez megőrül, akkor igen valószínű, hogy sem én, sem gróf Khuen-Héderváry ma már nem jelenünk meg a felség előtt, hanem gróf Tisza István már a mai auladenziaioról nem mint designtált, hanem mint kinevezett miniszterelnök fog visszatérni.

Tudósított arra a kérdésre, vajjon Lukács László tagja lesz-e a Tisza kabinetnek is, ezt a választ kapta:

Az Egyetértés tarczája.

Még se lett királyi ember.

— Az Egyetértés eredeti tarczája. —

— EÖTVÖS KÁROLY. —

IV.

Nem tartozik eszemhez, el is hallgathatnám, de mégis utam történelméhez tartozik, tehát csak emondom. A mint a polgári szölk alját elhagyjuk, s a szelid lejtőn keozogunk Csikvári felé: egy pillanatra ki találók nézni a bunda gallérija mögül. Katonát látok az ut mellett az árokponton üldögelni.

A jeges, kopár, havas pázsiton ült. Két tőrde összeszorítva, tőrden keresztül szuronytojka, fehér keztyűs két keze a szuronyokon. Három csillogó altiszt. Kék szabonyja, két bakanadrágja új posztó. Belepte a der egészen. Fürtös bajusza fehér. A bakonyi szél ott fűyörész füle mellett.

Szunyókák. Lehajtott feje meg se mozdul, szemé ránk se pillant, amikor kocsinok ott csikorog előtte négy lépésre. Kocsisom is, Laezi ücsém is jól látta. A pikádo hajnal világa ott derengett arczán. Tovább mentünk szó nélkül.

Ugy negyven-ötven lépés távolságból megint visszaneztem rá. Vajjon észrevette bennünket? Semmi jele, hogy észrevett volna. Oda-szóltam ücsémnek.

— Állj meg csak, Laezi. Ez a fu talán Fejérvárra akar menni, vegyük fel a kocsira. Ha itt hagyjuk: megveszi az Isten hidegeje. Megálltunk. Laezi ücsém kemény hangon oda kiáltott hozzám:

— Erre csak akkor felelhetek, ha majd felszóltatnak rá.

Néhány perczel később gróf Tisza István megjelent a Bank-gasseban. Lukács László szavai az első betűtől az utolsóig beváltak: az ő közvetítői missziója nem hiúsult meg, a korona a katonai program dolgaiban megállapodott s Tisza Istvánt a felség kinevezte.

Az új kabinet.

Gróf Tisza István új kabinetet alakított. A régi miniszterek közül csak kettőnek a közreműködését biztosította magának, a pénzügyminiszterét és a honvédelmi miniszterét. A belügyi tárczát gróf Tisza, főképp a választásokra való tekintettel önmagának tartotta fön, a kereskedelmi tárczát Hieronyminak ajánlotta föl, a felség személye körülül gróf Hadiknak, a gróf Andrassy-ak sógorának akarja fölajánlani.

A miniszterelnök ma este — a szabadelvű pártból emelenet — több politikussal értekezett a miniszteri tárczák betöltése iránt. Hír szerint Hódossy Imrével is hosszasan tanácskozott, de Hódossy ma nem hajlandó az igazságügyi tárczát vállalni. Szivák Imrét, az ügyvédi kamara elnökét emlegetik ugyan, de azt is hozzátézik, hogy igen kevés kilátása van a miniszterségre. Amennyiben gróf Tisza tehát más alkalmas férfit nem találna, Plozst fogja maradásra bírni. A kabinet tagjai a mai megállapodások szerint körülbelül a következők lesznek:

- Elnökség és belügy: gróf Tisza István
- Kereskedelmi tárcza: Hieronymi Károly
- Honvédelmi: Kolossvary Dezso
- Vallás és közoktatás-ügyi tárcza: Berzeviczy Albert
- Igazságügyi: esetleg Plozst Sándor
- Földmívelésügyi: ?
- Király személye körüli miniszter: gróf Hadik Endre
- Horvát miniszter: Josipovich Imre, vagy Csah Ervin.

A földmívelésügyi tárcza betöltése igen nagy gondot fog okozni az új miniszterelnöknek. Gróf Széleszky Róbert nem akar közreműködni a Tisza-kabinetben, mert azt valja, hogy az ő határozott agrár-irányát a kormány kebelében nem fejleszthetné olyan intenzíven, mint a kormányon kívül. Tiszát egyelőre támogatja ugyan, de a kabinetjébe nem lép. Egy más nevet már említhettek ugyan ma este a pártkörben, de ez a verzió is annyira valószínűtlennek látszik, hogy fel se jegyezzük.

Ha Darányi Ignác és Wlassics Gyula valóban elhagynák a kabinetet, az ország mind a két államférfi hiányát érezni fogja. Resztjükből fontos és nagy munkát végeztek.

A miniszter-változásokat természetesen néhány államtitkári változás is követi. Több fiatalabb szabadelvű párti képviselőről csak szó, köztük Kristóffy Józsefrol is, a kit Tisza a belügyi-miniszterium politikai államtitkárául óhajtana megnyerni.

— Hej, atyái! Zabban vannak a lovak. Jó reggelt, vagy mi a macska!

A katona nem mozdul.

Laczi ücsém ereszteti akarja a lovat s azt mondja:

— Részeg ez, vagy bolond, a fület se billenti.

— Vagy alszik. Megnyomta a fagyásnak halálos átma. Eredj csak hozzá, hozd ide.

Nem szivesen keveredett ki ücsém a bundából. A sziheriai hideg őt is csak úgy bántotta, mint engem. De azért leszallt az ülésebl, odament a katona gyerekekhez, megfogta vállát s megragta emberül.

— Nem hall kend?

A katona fölytította szemét, de nem szólt. Nem tudott szólni. Eszmelete eltűnőben volt már. Az életnek és a halálnak épen a határan állt. Csak egy lépése, csak egy szem-pillantása volt még ide, vagy oda.

Laczi ücsém nem sokat tűnődött. Nem mindennapi erejű gyerek volt, megfogta a katona nyakát csak úgy félkézrel, mint a nyulat szokás, s földobta a kocsira. De a katona lenyalkott az ülésebl.

— Pokrócotot nek!

Elővettünk egy löpökroczot, ráögnyölgöttük derekára s egy fektel rákötöztük.

— Előre.

A vasutállomás mellett volt egy kis földszintes új vendéglő. Oda-szóltam s a katonát nyomban bevittem a meleg szobába. Nem okosan csináltam. A meleg szobában rögtön lefordult a székrol. Akkor jutott eszembe, mit kell vele tenni. Kivitettem a nyílt szin alá s hóval dörzsöltettem. Együttal beizentem a katonai kórházhoz.

Mi történt vele: akkor nem tudtam meg. Nekem a vonattal el kellett utaznom a hadi bíróság elé. A mikor hat hét múlva kiszaba-

A képviselőház összehívása.

Már tíz óra előtt sok volt a képviselő a parlamentben. Az olvasó-teremben, a folyosókon beszélgető csoportok várták a Szederkényi-párt deputációját, amely délelőtre jelentette be Apponyi elnökél, hogy benyújtja a Ház összehívására vonatkozó kérvényt. A képviselők közű egy-egyzerre, délelőt tíz óra felé, mint a bomba csoport Tisza designtálásának a híre. Telefonon jelentették Daniél alelnöknek Bécsből. A következő pillanatban már a teremzőlgők is arról beszéltek. De — bizavást konstataljuk — még azok is megüldve fogadták a hírt. Képviselek közű — pedig volt ott minden pártból elég — nem volt hang, a melyből a rokonszenvek csak a sejtelmé s kirezgett volna. Indulatosan és ingerülten beszéltek, hogy a bécsi udvar ugyancsak jól megválasztotta a békés kiegyenlítődes követét. Az ő szabadelvűek árnyalatának ott időz néhány képviselője pedig hallgatott. Nem találtak szót, a melyeket elmondhattak volna Tisza mellett.

Apponyi Albert elnök deris arccal lépett a csoportba:

— Habemus papam! — mondotta finom mosolygól.

Es végigvillámolt ebben a pillanatban az arczokon a derűtség. Ha Apponyi is nevet... ebben hangulaban jött meg délelőt tizenegy órákor a Szederkényi-párt deputációját: Hollo Lejos, Szederkényi Nándor, Molnár Jenő és Lovász Márton, akik a képviselőház összehívását kéro kérvényt hozták.

A küldöttség gróf Apponyi nagyon szivesen fogadta, de megtagadta a kérvény átvételét.

— A kért ülésnek tudomásom szerint a kilencz bizottság kritikája a tárgya — mondta. S én anomáliának tartanám, ha olyan ülésen elnökölnek, amelyen talán támadásokat is intéznek olyan bizottság ellen, amelynek tagja vagyok. Kérem az urakat, kiradjanak Tallán alelnök urhoz, ő fog alelnökölni azon az ülésen.

A küldöttség ezután az alelnököt kereste fel, aki természetesen átvette a kérvényt. Tallán azonban arra vonatkozólag, hogy esütörökön legyen-e az ülés, vagy pedig pentekre tűzi-e ki, nem akart addig határozni, amíg Apponyival nem beszélt. Felkereste az elnököt, akivel rövid ideig tanácskozott. A tanácskozás eredményéről ez a meghívó ad számot, amelyet déltan már szót is küldtek:

A

képviselőház e hó 29-én, esütörökön ülést tart.

Thassy Károly,

a képviselőház irodaszerzője. Az ülésen a Szederkényi-párt tudvalegőleg a kilencz bizottság működésével foglalkozik. Azt hiszik, hogy ott már bemutatkozik gróf Tisza István kabinetje is. Készülnék is a fogadására...

A diadalmi tor.

Abban a diadalmában, a mely az ő-szabad, elvőket Tisza kinevezése hírére előta, Kubinyi Gezabán föléhret az ünneplés végya. Lakona rendelt a Hungaria szállóban, a melyben tort üldönek Tisza tiszteleére. Kubinyi Géza pont nyolcz órákor már ott is volt már a fényesen megberített asztalok mellett, de ugyancsak lassan szálhközött az ünneplő társaság.

Tíz óra felé part mar az ido, amikor Hieronymi Károly, Hegedüs Sándor, bár Daniel Einö, Csah Ervin, Vörös László, Mihálich Aurél, Mikszáth Kálmán, Papp Géza, László Mihály, Szecsezlly György, Sulyorszky István, Aubinyi Géza, Porbely György, Szivák Imre, Hellat Ferencz, gróf Serényi Béla, Rosenberg Gyula, Werner Gyula és Abrányi Kornel ünnepeltek meg gróf Tisza István designtálását.

dultam: akkor közöltek velem, hogy a fu derek alizott volt, lilihi lakós, uj évre haza kérezkedett szülőhöz, gyalog akar. ana kegyetlen éjszakán jörezdehez visszamenni, de ruhája vékony, bajnal felé efgyalázta a csikorgó hideg, most is beteg meg, de el s tul van a halálos veszedelmon.

En Uj-Szönybe odaértem a kellő időre. Csak épen a Dunán kellett átmennem.

De épen ez volt a lehetetlen.

Álló hid nem volt akkor a Dunán, hajó pedig nem járt a jégzajlás miatt. Uj-Szönyből a szigetet csak repülő hid szolgált, ennek hajóit pedig szöszkedtek már a két ünnep között. Hídja, karfái ott fehérltek a sziget alsó végén a rájuk rakódott zuzmaratól.

Kiálttam a Duna partjára, néztem a rohanó jégmezőket. Zugótt, sziszegett, harsogott rohanásuk. Istenkísértés ennek nekimeni.

Mit csinálnak? Tűnődtem.

Ha pontos időre meg nem jelenek; s zökevénynek tartanak. Keresnek Mező-Szent-Györgyön; ott se találak. Elrendelik, hogy karbatalommal vigyenek a hadi bíróság elé. Magam miatt nem sokat tűrődöm vele, de anyámat kétségbejelti a hivatalos hír.

Minden áron át kell mennem a jégzajlás. De ha sehogy se lehetne, akkor is tudatom kell a bírósággal, hogy itt vagyok s adjon új határidőt, vagy várja meg, míg Post felé visszakerülök.

Bemegeyek a táviróhivatalba s föl akarom adni táviratomat. A hivatalnok megnézi, látja, hogy magyarul van. Rám szól: — Nem lehet magyarul feladni, tessék megcsinálni németül.

S visszaadja írka-firkámat.

Ránezek. Megveszett ez az ur? En bizony

Annyi bizonyos, hogy nagyon kevesen találtak szükségesnek ma az «illő lelkesedést». De akik ott voltak, bizonyára jól mulattak.

Ellenzéki értekezlet.

Holnap este nyolcz órákor a «Pannonia» külön-étermében politikai összejövetel lesz, a melyen pártokon kívüli ellenzéki képviselők és a Szederkényi Nándor előleke alatti függetlenségi és 48-as párt tagjai vesznek részt. A pártokon kívüli ellenzéki képviselők ma esti találkozáskor is természetesen Tisza designtálása képezte a megbeszélés tárgyát. Mielőtt a programját nem ismerik, nem akarnak kritikát gyakorolni — beszéltek — azonban valamennyien a legnagyobb bizalmatlansággal néznek a vállalkozásra elő.

A néppárt szerdán, holnap tart értekezletet, melyen állást foglal Tisza István designtálásával szemben.

Egy mulatságos plakát.

Valamelyik zsenialis kormánypárti férfiú erősen törte a fejét rajta, hogy miként lehetne megsza-vaztatni a nemzetet az ex-lex daczára, de úgy, hogy azért a Hazát se kelljen floszlatni. És hosszú, kínos töprengés után jutott is egy ideára, a melyet lelkeslenség volna legalább is grandióznak nem nevezni.

— Népszavazást kell rendezni! — mondta a nagy nevetlen. — Hadd nyilatkozzék a nép, hogy mi kell neki: a kormánypárt-e, az ellenzék-e?

Az Atheneumban mindjárt meg is rendeltek egy nagy halom plakátot, a melyet minden mehekben, minden városban, minden faluban ki akartak ragasztani. De nem ragasztották ki. Úgy látszik, mégis csak belátták, hogy az eszne némi-lyen komikus és hogy a szavazásnak, melynek az előjárások előtt kellett volna lefolynia, a közvélemény se hitelt, se fontosságot nem fog tulajdonítani.

Valahogy eljutott hozzánk egy ilyen rengeteg nagygyűgy plakát, melynek a tejejen rengeteg nagy betűkkel ez olvasható:

»Felhívás a nemzethez!»

Es következik aztán egy szörnyen, zúzaváros, nyakatekert módon, magyartalanul, értelmellenül megfogalmazott fejtegetés, hogy milyen derék párt a 67-es közjogi alapon álló szabadelvű párt és hogy az ország mindent ennek a pártnak kö-szönhet.

Azután pedig következik egy ravasz kirolandás a rossz, a csúfitalan ellenzék ellen. Igaz, — mondja a felhívás, — hogy az ellenzék a nemzeti követeléseket akarja, de hát ki nem akarja azokat az országban? Minden nemzeti vívmány előtt jön magának az alkotmánynak tisztelete. Az a harcz pedig, amely az alkotmány keretein kívül folyik, — az már nem nemzeti küzdelem. Le hát az obstrukcióval! Nyilatkozzék a nép!

»Minthogy alkotmányos uton nem választatlunk, — jegyzi meg a felhívás, — ám nyilatkozzunk leaszavazás által!»

Azt is megmagyarázza a az országos központi bizottság, (mert ez van aláírva a plakáton) hogy a leaszavazás mielőtt történeék és egész szavazás; rendet hozza. Az egész ország a következő, rendkívül értelmes és föléte világosan megkonstruált kérdés fölött szavaz.

»A Tisza választások után az ország törvényes, alkotmányos többségét reprezentáló, az 1867. évi közjogi alapon álló országos szabadelvű párt van-e hivatala, a parlament sarkalata alapul alapján, — mint más kérdésnél, — ugy most az összes katonai követelések kérdése fölött dönteni? vagy az ellenzék-e?»

Ugy-e nagyon szép, nagyon világos? És milyen népies! Hogy megrögtent ezt minden ember!

A szavazás, — melyre mindenki felbuzgó, de szerencsére senki sem kényszeríthető, — úgy történt volna, hogy a választó polgárok a polgármester, vagy a községi előjáró előtt nyilatkoztak volna meg, persze kellő ellenőrzés mellett, hogy a szavazás meg ne hamisíttassék és

nem szoktam eddig táviratozgatni s eszembe se jutott, hogy Magyarország kellő közepén, lögyököres magyar városban magyar tisztviselőnek magyar szót nem szabad a villanyos sodronyra bízni. Az a sodrony csak németül tud beszélni.

Ilyen világ volt akkor.

Igazán mélyeséges harez a lobbantam.

— En pedig az ur kedvéért, de még a eszárja kedvéért se írok németül.

Asztalhoz ültem s latin szöveget tákoltam össze.

»Ad sedem judicium militare. Civitas Komárom. In fortitudine Pavillon veter in numero 37. Hie sum incatus vesprimiensis N. N. ad hodiernum citatus Novi-Szönyi in diversum viae ferreae. Glacies accumulata fluminis obstrepit. Nec pontem, nec naveum nec alas habeo, aliud terminum expecto aut dispositionem.»

Biz ez nem egészen Tacitusnak patlogó remek nyelve, de mégis csak latinul van. Magyarul így szólna:

— A katonai ítélőszékhez. Komárom városában az erősségen. O-pavillon 37. szám alatt. Itt vagyok N. N. a veszprémi vadlott s mai napra idézett Uj-Szönyben a vasuti vendéglőben. A folyam torló jege zajlik. Se hidom, se hajóm, se szárnyaim, másik határidőt várok vagy más rendelkezést.

Adta németje, rám ugyan nem parancsolja a német nyelvet!

De a hivatalnok a latint se akarta ellogadni. Azt mondta, csak papírt fogad el, paphoz, püspökhöz latin táviratot. Kegyetlenül lemondítottam érte, míg végre csakugyan átkopogattam latin szavaimat a Duna másik partjára.

Egy szürke dolmányos, vastag bajszu polgáregember a falhoz támaszkodva hallgatta

erről a szavazásról aztán annak rendje-módja szerint jegyzőkönyvet vettek volna fel, mely végül az alsópárnák lett von elküldendő. Az alsópárnok pedig beterveztették volna a nevezetes protokollumot a képviselőház elnökéhez, aki további böles határozatra, a szavazás eredményét a Háznak jelenteni.

Igazán kár, hogy ezeket a plakátokat nem ragasztották ki! Az ország nagyon, de nagyon jól mulatott volna!

Budapest, október 26.

Vissza! Aradról jelentik: Arad város kögyűlése ma Barabás Béla indítványára egyhangulag kimondta, hogy az önkétes adózás miatti miniszteri rendelkezést azért, mert a törvényhatóság autonómijába vág, visszautasítja. A kögyűlés a megyei átiratokat elfogadta. A városi pádatót 64 százaléklaban állapították meg.

Kormánypárti beszámoló. Bezdorhányról táviratozok: Osztrólaczky Miklós, kerületünk képviselője mai beszámolójában kijelentette, hogy a nemzeti kivenalnak legnagyobb részét szükségesnek tartja. Követeli még a gyors és igazságos közigazgatást, települési törvényt, a kisparosok gyámolítását, a nemzetiégi kérdés megoldását s a közigazgatás reformját. A képviselő programja még az ellenzékéket is részben kiegyeltette. — Fubinek Gyula országgyűlési képviselő, az új aradi választókerületnek több községt megfogadta, hogy választót a polgári helyzeről és politikai magatartásról tájékoztatja. Az obstrukcióval és az egész nemzet igazalomban tartó nemzeti követelések kérdéseivel foglalkozott. Bár az obstrukcióval nem helyesli, meg sem hajlandó azokat támogatni, akik az obstrukcióval szemben az országos közjogi kétszemesen ügyelni kell arra, hogy kinek kezébe adjuk a hatalmat, s fölé, hogy az az erőszak, a mely az obstrukcióval szemben érvényesül, annak keverésével meg nem szűnik, hanem tovább érvényesül a gazdasági politikai és társadalmi életben. Bizik abban, hogy ha a szabadelvű párt katonai programját — amire szerinte remény van — úgy elismerték meg, hogy a párt egész megmarad, illetve a program szánól azokkal a követelésekkel, amelyek az 1867. XH. t. cz. alapján a magyar nemzetet a hadseregben megilletik, akkor megvau a béks kibontakozás lehetőségé. A kerület választói biztosították bizalmukról és ragaszkodásukról.

EGYHÁZAK.

Előkészületek

a püspökválasztásra.

A dunamelléki refermátus egyházkerület ma délelőt folytatja kögyűléstét Darányi Ignác főgondnok és Konez Imre vértessalú esperes elnökele alatt.

Bizalmas értekezlet.

A kögyűlés után, déltan négy órákor bizalmas értekezlet volt a Lónyay-utcai refermátus főgimnázium dísztermében. Ezt az értekezletet abból a célból hivta össze az elnökség, hogy Szász Károly lemondása folytán megüresedett püspöki székre a jelöléseket megtegyék.

Dr. Darányi Ignác megnyitva az értekezletet említi, a mit az egyházkerületi kögyűlés plenáriában is mondott; nevezetesen, hogy az értekezlet célja, a szavazatok elforgatólásának kikérülése és e szerint csak tájékozódás. Leméltve kijelenti tehát, hogy szivesen veszi az értekezlet bárminek ajánló szavát, de az ellen előre is tiltakozik, hogy egyik jelölt javára a másik ellen törtéjenek felszólalások. Eppen ezért kér mindenkit, hogy az értekezlet méltóságát őrizze meg.

Ezután Konez Imre helyettes püspök szóalt fel s hat esperes társa nevében s megbízásából ajánlotta Petri Elekot a budapesti ref. theologia inté-

a vitát. Mikor a vitának vége lett, azt kérdi tölem:

— Hová való az ur?

Megmondtam neki.

— Mi járaban van itt az ur?

Azt is megmondtam. Azok a németek ott a várban katonai bíróságához hívnak s bitang törvényt akarnak látni fölöttem.

A vastag bajszu bácsi tovább is kívánsai volt:

— Aztán micsoda az ur?

Bizony én vastag bajszu tökésen semmi se vagyok. Mert a parvisztai tökésesen semmi, hanem azért sok mindenféle válhatik belöle idővel. Nagy a világ, hosszú az élet.

— Hát én átvizsem az urat a zajló jegen át, csak a sógoromnak szölk, meg az ücsémnek. Még is csak jobb lesz, mint az a diákos beszéd. Nem értenek ám odaát a katona urak semmi okos szót.

Komáromi molnár volt a nagy bajszu bácsi. Dunai molnár, derek, jóaravó ember. Megyeri Antalnak hívták, háláslan emlékezem rá.

Oda-szóltotta sógorát és ücséjét valahonnan, de még vagy három embert azon tan. Egy terjedelmes szákszállító esónakba telepített bennünket. Maga kormányzott, de csak ketten evettek. Mirevaló hát az a sok ember?

Dunán nem tudtam, de tudta ő. A zajló Dunán nem az evező a földelő, hanem a kormányzás, vezénylés s vezényzőra való himbálás. Csak megterhelni csónak képes jegenkedhető, csak himbálással lehet megátolni, hogy a csónak jég alá, vagy jég teljére ne jusson, vagy két jégfalba közé szorúljon. Mert különben jó éjszakát.

Jó magasan kezdtek a zajló jéggel való halálos játékok, mégis csak istennek ki-

zet tudós és közszerelemben álló tanárát. Megjegyzni azonban, hogy ez az ajánlat csak esepereztársainak, mint egyeseknek a véleménye, melyvel az előttük ismeretes hangulatot akarják kifejezni, s mely éppen ezért senkinek sem prejudiciál. Ugyan ilyen értelemben nyilatkozott Dányi Gábor a felső-baranyai egyházmegye esepereze.

Ezzel szemben Szilassy Aladár a megüresedett püspöki székre Bokszay Sándort a kiváló író ajánlja, kinek a husz évvel ezelőtti bírói püspök választásánál is nagy párja volt.

Hegedűs Sándor az eseperezekkel egyetértőleg Petri Elekét a tudós, kitűnő tanárt és egyházi szónokot, s mindenek felett pedig, mint jeles egyházkormányzót ajánlja.

Morvay Ferenc tanácsbíró abban a véleményben van, hogy a kerület akkor jár el a leghevesebben, ha a rándes papizsolgatóban lévő ekklesiás papok közül választja meg püspökét.

Gróf Teleki épen ebből a célból is Baksayt ajánlja. Szabó Fehér alsó-baranyai-bácsi esepereze az ellen a felfogás ellen szólal fel, mely szerint csak ekklesiás pap lenne választható. Nagy Dezso egyházküldetésű ügyész ismét Petrit ajánlja, a ki eddig is, mint püspök-helyettes, igen képes helyzetben, teljes megalapozással, kifogástalan pontossággal vezette az egyházküldetés adminisztrációját.

Gróf Degenfeld a pesti egyházmegye gondnoka óhajtja, hogy Petri, mint püspök folytassa tovább az a missziót mit, mint püspök-helyettes elvégezt.

Adám Károly esepere Baksayt ajánlja. Darányi Ignác gondnok ezúttal összegyűjtö a véleményeket az értekezletet berkeszti.

A mint ennek az értekezletnek az eredményéből látszik az egyházküldetésnek csak két jelöltje lesz a püspöki székre és így már az első szavazat teljes eredménnyel végződhetik. A püspököt azonban az egyes gyülekezetek presbitériumai szabadon választják és így ez a jelölés távolról sem lehet hivatalos jellegű, vagy kötelező erejű.

A közgyűlés. Ezt megelőzőleg a délelőtti közgyűlésen mindenképpel szavazás után kiküldött a konventi képviselőket. A szavazókat Adám Kálmán, Kálmán Gyula és Szóts Farkas bontották fel s az eredmény a következő:

A konvent rendes lelkesítő tagjai lettek: Baksay Sándor, Szilassy Áron és Kovács Albert; rendes világos tagjai: Szilassy Aladár, Ucsy Tamás és dr. Károly József; lelkesítő pötagok: Adám Kálmán és Mady Lajos; világos pötagok: Cséh Ervin és dr. Károly József.

Ugyanezek ma alakították meg a püspök-választáshoz szükséges szavazatokat bizottságot is. A bizottság elnöke maga Darányi Ignác gondnok, tagjai pedig: Kovács Imre és Mady Lajos esepereze, Szilassy Aladár és Adám Andrásgondnok, Ucsy Tamás főjegyző, Kovács Albert jegyző, Károly József és Szóts Farkas tanácsbírók.

Ezzel kapcsolatban kimondta a közgyűlés, hogy a szavazatokat az egyházközségek december végéig kötelesek beküldeni az eseperei hivatalokhoz, ezeknek pedig január végéig kell felterjeszteni a püspöki hivatalhoz. Ha második szavazás válnék szükségessé, az egyházközségek szavazatát márczius 15-ig küldendők az eseperezhöz, s márczius végéig a püspöki hivatalhoz.

Bejelentette azután a főgondnok, hogy Szász Károlyval közölték a nyugdíjazás módzatát, s az őt által közölni fogadta.

A napirendre tette, Harner István a theologiai választmány jelenését ismeretle, Molnár Hugó a misszió-bizottság tevékenységét vázolta, Szilassy Áron pedig a segéd- és helyettes lelkészek elhelyezéséről tett jelentést.

A theologiai választmány jelentése kapcsán tárgyaltak a választmány azon javaslatát, hogy a kerületi közgyűlés — a nélkül, hogy a tanárok fizetése dolgában állást foglalna — jóakarattal elteve a tanári ker iránt, megkeresi a számszereket, hogy helyzetük javítása iránt; a kerület

anyagi helyzetének számbavételével, tegyen jelentést.

A közgyűlés Mészáros Kálmán esepereze felfogása után a választmány javaslatát elfogadta.

Ezután Szilassy Áron jelentette, hogy tegnap tizenhárom fiatal lelkészt avattak föl.

A közgyűlést holnap folytatják.

A rendkívüli konvent. Az idén tartandó rendkívüli konventot Kun Bertalan püspök és báró Bánffy Dezso egyházküldetésű főgondnok, mint az ev. ref. egyetemes konvent elnökei, december 8-án délelőtti 10 órájára szándékoznak összehívni Budapestre, a Lónyay-utcai ref. főgimnázium dísztermében.

A mi nagy halottunk.

Fadrusz a halottaságon.

A naphegyi művészpalotáról fekete lobogó hirdeti, hogy abból a házból örökre elköltözött a vidámság, hogy hidegen, élettelenül, holtan fekszik a ház ura.

Egymást érik a kátogatók: művésztársak, írók, jó pajtasok, nagy urak. Mely csöndben lépik át a küszöböt és néma megatottsággal szorított kezet azzal a gyászba öltözött, siró asszonnyal, a kit Fadrusz János az ő kis feleségének nevezett.

A halott a hálószobában pihen, olyan nyugodtan, olyan szeliden, mintha csak aludnék. Arcának sápadtságát kívül semmi sem árulja el, hogy a testből már elszállt a halhatatlan lélek és szinte várjuk, hogy fölebred s ránk tekint azzokkal a szép, nagy szemekkel, melyekben annyi volt a tudás, az akaratok, a jószág.

Az agy mellett, éjjeli szekrényén, szentelt gyertya és kedves órája. Közben az a kis feszület, melyet özvegye tett az összekulcsolt ujjai közé. Az agy fölött a Krisztus szobra tételét ábrázoló nagy kép függ. Stör Ernő bécsi festő műve. Fadrusz tőle kapta ajándékba. Ott van a mester arcképe is, és még sok más művészi alkotás, melyek mind kedvesek voltak neki, s a melyekben soha többé nem fog gyönyörködni.

A halottas szoba ablaka a kertre nyílik. Egy pár cikestet róza himbózik még az enyhe szellőben; halvány osztrócsák nyílnak a virággyáokban. Arra jök, hogy koszorút kössenek belőlük. Az ő virágai kísérjék az utolsó utón.

A halál gyorsan végezte kegyetlen munkáját. Vasárnap még a délelőtti órákban levelet mondott tollba a feleségének. Egyik legjobb barátjához, K. Lippich Elekhez küldte a levelet és azt írta benne, hogy most már sokkal jobban érzi magát. Istén segítségével pár nap múlva délre utazhatik.

Dereky Gizella, az elhunyt mester sógorneje szomorúan felel kérdéseinkre:

— Ki gondolta volna még tegnap, vasárnap. Hiszen beteg volt, nagyon beteg. De hogy ilyen hirtelen! Dehben még enni kívánt, mert érezte, hogy éhes. Föltűt az agyban, eléje tettek a jeves, csirkesültet, ezítrómos feljuttat, a mit hoztunk. Ugy örülnék, hogy izlik neki az ebéd!

Azután lepihent és aludni akart, de szemére nem jött álom és három óra tájban megint csak enni kívánt. Kávé hoztunk neki és bár a szegény gyöngye keze alig bírta a csészét emelni, móbén szureszte ki a kávé. Majd gyöngyében tekintett körül és bánatosan mondotta: »Édesim, jobb volna nekem már meghalni. Nagyon fáradt vagyok... és úgy reszketek!« Ezzel lefeküdt, elaludt és öt óráig aludt. A mikor fölebredt, megkérte feleségét, hogy az íveg spanyolfalat borítsa följe. Kezébe, áldást intett, ... milyen erőfeszítéssel! De beszélni már nem bírt. Megint elaludt és ... többé nem is ébredt föl.

Körülnéztünk műtermében, a hol olyan sok remek művet alkotott, ahol olyan örömmel dolgozott és a hol még olyan sok, nagyon sok munka várt rá! Ott van három szetenek oroszlanrésze van, amint hogy az ő műveiben kulminál mindazideig a magyar szobrászat. Az 1900-iki párisi kiállításon világra szóló feltűnést keltett és dícsőseget aratott a magyar szobrászok osztálya. Abban a környezetben, mely enervált, túlfinomult, cinikus, vagy homályos, de mindenképpen rafinált hatásúhoz szokott hozzá, rendkívül élyonyesen emelkedett ki a magyar szobrászok ídesége, navitása, monumentális ereje és főképpen fajbeli eredsége. A monumentális érzés és a fajbeli eredség, ez a két Fadrusz Janosnak volt legsajátabb jellemvonása. Az ő Mátýás-szobra nélkül, mely fenséges erővel uralkodott a termen, aligha bököl volna ilyen hízegő a külföld. A dolgok monumentális felfogása egyetlen szobrászunkban sem volt annyira szembe szökő, mint Fadrusz egyéniségében. Ő csak monumentális tudott érezni, látni, dolgozni. Azért történt meg, hogy műveinek kis min tája gyakran csöppet sem volt tetszős. Apró formában kifejezni sem tudta jól gondolatát, melynek csak széles körvonalai hullámzóttak lelkeiben. Hány művésztünk van, a ki úgyesen, finoman, bájosan készíti el mintáját, s a mikor nagyban kell kivinnie azt, olyan, mintha a kicsinyt egyszerűen megnagyította volna. Oles méreteiben is apró-cseprő, finomkodó, részletező. Fadrusz ennek az ellenkezője volt. Monumentális szobrász, a kinek apró mintái nyereségűekkel, vastalossággal bizonyítani tudták azt, hogy csakis nagyszabású kidolgozásra alkalmasak.

Fadrusz.

Az Egyetértés eredeti tárczája. Itta: Martos Ferenc.

A legnagyobb magyar szobrász dől ki az élok sorából. Nem állított ezzel sem a megdicsőült magasabb polczra, sem az élokét aacsonyabbra, mint a minő megilleti öket. A magyar szobrászművészet az utolsó évtizedekben örvendetes virágzásnak indult. Szócsk tehetőség bontotta ki szárnyát. Művészetük mesterséget pompásan tanultak meg az új nemzedék tagjai. Befejezett technikával tértek haza külföldi tanulmányaik után. Itthon kedvezővé vált a talaj művészetük számára. Általános okhajtásá lett, hogy az országot szép szobrokkal népesítsük be. Résztint a sok pályázat, résztint a megbízatások, középületeink gyarapodása és az általános műterék fejlődése, azt eredményezték, hogy a külföldön routine-t, izlést és tudást szerzett ifjú művészek kiválóbb-jaiból itthon hamarosan elismert nevű mesterek fejlődtek. Ezek a mesterek a legújabb nemzedéket már maguk tudják nevelni. Ma már nincs okvetlenül szüksége a művésznövendékek, hogy külföldre menjen tanulni. A mit tanulni lehet, azt itthon is megtanulhatják néhány elsőrendű műtermében. Nagy jelentősége van annak, hogy idáig eljutottunk. Fajbeliség, eredség és a szobrászművészetünkben így fog igazán erőteljesen kifejlődhetni. Idegen hatások nem bílesélik le a művészek lelket éppen abban a korban, a mikor legkönnyebben hajlik példák követésére. Férfikora kezdetét nem kénytelen azzal a vesződéssel eltölteni, hogy az ifjkorában szerzett benyomásoktól megszabaduljon. Kezdetül fogva hosi levegőt szívhat magába. Ha később, mint kész művész, vándorol külföldre, már kevésbé veszedelmes rá nézve az idegen. Már ellent tud állni neki.

Abban, hogy szobrászművészetünk erre a fejlődési fokra jutott, Fadrusz János műve-

roszlán, egy a karánsebesi királyszoborhoz, kettő a budai királypalotához, egy Mátýás-szobor, Szent László szobra, Toldi-szobor és egy sirenlek, azonkívül több kisebb-nagyobb modell.

Hat hónapig fektül ágyban s ez idő alatt Benczur Gyulán kívül egyetlen kollégája sem látogatta meg. Ez fájt legjobban szegénynek, jobban, mint maga a betegség. Lippich Elek, Ligeti Miklós, Benczur Gyula voltak az első a ravatala mellett, a késő éjjeli órákban. Könyves szemmel állottak ott s nem találtak vigasztaló szót az özvegy és a fiát vesztett anya fájdalomnak csillapítására. Még az éj folyamán a ravatalhoz hívták Reichenberg-et, a mesteriskola gipsz-öntőjét, hogy halotti maszkot készítsen az elhunytól. De Reichenberg ezt üzenté, hogy nem jön.

Egyezzer egy művésztársaságban együtt mulatott Fadruszai, s ki dévajul szót hozták: — Aztán, ha majd elpatkolok, le ne öntsétek az ábrázotomat, annyit mondtok!

A gipsz-öntő úgy érezte, hogy respektálnia kell az elhunytat ezt az óhaját és nem vállalkozott a munkára.

Az özvegyhez már ma tümérdék részvevőit érlezték, köztük Kecskemét város alábbi távirata.

»Városommal együtt mely fájdalommal gyászolom a kialudt lángszellemet. A nagy csapás szívtal osztalán részvétünk enyhítsé. Káda, polgármester.«

Kecskemét város egy hét előtt rendelte meg Fadruszán Kossuth és Rákóczi szobrát.

Köszönetet jelentik: Fadrusz János halála megrendítőleg hatott az egész városra. A közpöletre gyászolópötagokat tettek ki, s a városi tanácsot rendkívül áhésre hívták egybe, a mely ma délelőtti fölyt le. Ezen az údésen elhatározták, hogy az özvegyhez részvevőket itéznék és a korán elhunyt művészt tevélen és a korán küldetésig képviseltek magat, a ravatalra koszorú helyez. A gyászest alkalmából a Mátýás-szobor talapatat gyászleplel borították be. Az egyetem bölcsészeti kara, melynek Fadrusz tisztelbéli doktora volt, rendkívüli ülést tartott. A kar lapdalmának jegyzőkönyvében adott kifejezést és az özvegynek táviratilag fejezte ki részvétét, továbbá küldetésig koszorút helvez a ravatalra. — Az erdélyi irodalmi társaság Fadrusz özvegyhez részvevőit itézte és a ravatalra koszorút tette.

Pozsonyból táviratozták: Fadrusz János halál-híre itt nagy részvétet keltett. A városi tanács ma összehívta és elhatározta, hogy azon este, ha Budapestben másképp nem intézkedik, Pozsony nag szölytjéit a város saját költségén idehozassa és díszsírba temetetik. Ha Budapestben temetik, a város küldetésig képviseltek magat és koszorút helyez Fadrusz koporsójára. Brody Tivadar polgármester délelőtti Budapestre utazott, hogy az özvegynek a város nevében kondolénciát és a temetés ügyében szükséges intézkedéseket megtegye.

A pótlhatatlan csapás, mely a magyar művészetet Fadrusz János halálával érte, kegyeletem megemlékeztet keltett ma Beöthy Zolt egyetem tanár esztétikailag előadása alkalmával. Mai délután Fadrusz emlékének szentelte a professzor. Örök megatottsággal szölyt negyszázzann halgatósanak a váratlanul jött, megdöbbentő vesztéséről. Többek között ezeket mondta:

— Teljes szívem és meggyőződésém szerint mondatom, hogy a magyar művészetet legnagyobb csapás, mint Fadrusz halála nem érthető volna. Nagy megatottsággal szölyt a magyar művészet vesztéről, mely könyörtelenül, sokat ígérő pályája kezdetén ragadta el tőlnék ismét és Fadruszt. Azután méltatta Fadrusz három monumentális alkotását, a pozsonyi Mária Terézia, a zilahi Wesselényi és a kolozsvári Mátýás-szobrot, mint a magyar lelek tartalmának, jellemző vonásainak hasonlíthatatlan hatalmas és fenséges kifejezését és a monumentális szobrászat feladatának esodlatos zsenialitással tetteit megvalósulásait. Végül részletesen méltatta az Erzsébet-szobor pályázatára benyújtott első tervet, mint egy fenséges jellemző magyar gondolatnak a leggyorsabb, de lepedesedatósabb módon való kifejezését.

A halgatóság megilletődve hallgatta végig a szívvel fakadt, szölyt szölyt megemlékeztést s fajtalmas megdöntsége jelölül állva hallgatta vé-

gig a beszédnek a vesztésig megrázó tenulását ecsetelő végzavait.

A temetés részleteinek megállapítására a Képzőművészeti Társulat igazgatósága ma este ülést tartott, a Múcsarnokban. Az ülésen a kormány részöri megjelent K. Lippich Elek miniszteri osztálytanácsos, a művészeti osztály vezetője, továbbá Kolozsvár és Pozsony városok képviselője.

Lippich osztálytanácsos bejelentette, hogy Fadruszt az állam saját költségén temeteti el.

A szertartásra és egyebekre nézve a következőkben állapodtak meg. A halottat kedden reggel görög stílusú szarkofagra helyezik és a koporsót a műtermében föllállított ravatalra viszik át. A ravatalt a nagyközönség kedden egy órától 5 óráig és szerdán 8—12 óráig szemlélteti meg. A beszentelés 3 órakor kezdődik s ezt Rostabázy krisztinavárosi plébános vezri fenyes segédlettel. A koporsót ezután hal lovas díszhintóra helyezik és a menel az Atilla-utczán, az Erzsébet-lidón, Kossuth-utczán és Kerepesi-uton halad a kerepesi-ut melletti temetőbe. Az engesztelő miséldozat esütörtönön délelőtti lesz a Krisztinavárosi plébánia-templomban.

A halálesetről a Társulat az alábbi gyászjelentést adta ki:

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat hazafias gyászszó tudatja, hogy

dr. Fadrusz János szobrászművész, a II. osztályú vaskoronarend és a Ferencz-József rend lovagja, Kolozsvár szob. kir. város és Zilah város díszpolgára, a Magyar Országos Képzőművészeti Tanács tagja stb. 1903 ok. 23-én Budapestben meghalt. 103 v. é. tünetényes volt a pályafutása, melynek gyümölcsöképpen teremtő lelkek fontótt alkotásait hagyta ránk örökségül. Ravatalát az I. ker., Lisznyay-utcz. 7-ik szám alatti műtermében fogjuk föllállítani, hogy em-ann kísérjék el utolsó útjára. Pótdozó tészt szerdán, október 28-án, délután 3 órakor adják vissza a kerepesi-ut temetőben az anyaföldnek.

dr. Fadrusz János szobrászművész, a II. osztályú vaskoronarend és a Ferencz-József rend lovagja, Kolozsvár szob. kir. város és Zilah város díszpolgára, a Magyar Országos Képzőművészeti Tanács tagja stb. 1903 ok. 23-én Budapestben meghalt. 103 v. é. tünetényes volt a pályafutása, melynek gyümölcsöképpen teremtő lelkek fontótt alkotásait hagyta ránk örökségül. Ravatalát az I. ker., Lisznyay-utcz. 7-ik szám alatti műtermében fogjuk föllállítani, hogy em-ann kísérjék el utolsó útjára. Pótdozó tészt szerdán, október 28-án, délután 3 órakor adják vissza a kerepesi-ut temetőben az anyaföldnek.

dr. Fadrusz János szobrászművész, a II. osztályú vaskoronarend és a Ferencz-József rend lovagja, Kolozsvár szob. kir. város és Zilah város díszpolgára, a Magyar Országos Képzőművészeti Tanács tagja stb. 1903 ok. 23-én Budapestben meghalt. 103 v. é. tünetényes volt a pályafutása, melynek gyümölcsöképpen teremtő lelkek fontótt alkotásait hagyta ránk örökségül. Ravatalát az I. ker., Lisznyay-utcz. 7-ik szám alatti műtermében fogjuk föllállítani, hogy em-ann kísérjék el utolsó útjára. Pótdozó tészt szerdán, október 28-án, délután 3 órakor adják vissza a kerepesi-ut temetőben az anyaföldnek.

dr. Fadrusz János szobrászművész, a II. osztályú vaskoronarend és a Ferencz-József rend lovagja, Kolozsvár szob. kir. város és Zilah város díszpolgára, a Magyar Országos Képzőművészeti Tanács tagja stb. 1903 ok. 23-én Budapestben meghalt. 103 v. é. tünetényes volt a pályafutása, melynek gyümölcsöképpen teremtő lelkek fontótt alkotásait hagyta ránk örökségül. Ravatalát az I. ker., Lisznyay-utcz. 7-ik szám alatti műtermében fogjuk föllállítani, hogy em-ann kísérjék el utolsó útjára. Pótdozó tészt szerdán, október 28-án, délután 3 órakor adják vissza a kerepesi-ut temetőben az anyaföldnek.

Rákóczi-album.

A kétszázados évforduló egyfelől, de még inkább a mostani politikai és társadalmi viszonyok teszik szükségessé és kívánatossz, hogy Magyarország egyik legnagyobb kora, a szabadság kivívásának legszölyt törekvéséi minél jobban beleoldódjanak a mi életünkbe, minél közelebb férközhessenek minden magyar ember szívéhez. A kurucz világot kell ismernünk, hogy újra kuruczokká legyünk, s kuruczokká kell lennünk, hogy ez a nemzetboldoguljon, erősödjék, gyarapodjék.

Ez a tudat és ez a meggyőződés érlelte meg az Egyetértés-ben azt a tervet és szándékot, hogy az idén ujévkor Rákóczi-albummal kedveskedjék olvasóinak.

Írásban és képen hű tükre és krónikája lesz ez az album a kétszázados nagy magyar szabadságharcnak. Irják legkiválóbb történetíróink és tudósaink, s kiegészül az egykori emlékekben is a legjobb és legnevesebb festő- és rajzólo-művészek.

Az albumnak nagy irodalmi része is lesz, a mely teljesen föllesége tesz bármely kalendáriumot vagy egyéb évkönyvet.

A ki új előzető belép az Egyetértés olvasói sorába, ingyen és minden külön illeték vagy postai díj nélkül megkapja a Rákóczi-albumot.

Azokat a t. olvasókat a kiknek előfizetése október végén lejár, kérjük, hogy a megrendelést idejekorán megújítani szívesek legyenek, hogy a lap küldése fönnakadást ne szenvedjen. Lakóhelyváltozás alkalmával arra kérjük ügy helybeli, mint vidéki előfizetőinket, hogy régi lakóhelyüket is tudatni sziveskedjenek.

UJDONSÁGOK.

Katonák.

(A legújabb korszak-affer. — A legénység zsarolói. — A bíleki hősökröl.)

Aminthogy jelentettük: új korszak-afferje van Szegednek. A tegnapi Rákóczi-ünnepek alkalmából három fiatal ember koszorút helyezett a Kossuth-szoborra, melynek szalgáján ez a felírás volt: »Kéj föl hazánk bölcsősége, lásd, miként dicstökít szent emlékeket a magyar katonák.«

Ma azt a hírt adják tudtul, hogy ennek a koszorúnak a szalgáját az ügyesség elköszölte és ráadásul eljárást indított nyilvános rágalmozás miatt (!) ösmereletlen tettesek ellen. Hogy miféle rágalmozás foglaltatik ebben a dologban, azt persze senkinek érte, nem csoda tehát, ha ez az eljárás a kedélyeket megint felzavarta s új anyagot szolgáltatott a fölháborodás tüskének. Ma egy munkaküldetésig folkereste Polczner Jenő képviselő, kérté őt, járjon közbe, hogy a korszak szalgáját az ügyesség adja ki. Polczner Jenő a közbenjárását megígérte arra az esetre, ha bizonyítékot kap arra, hogy ebben az új korszak-ügyben katoná csakugyan szerepelt.

Egy másik hírt is kapunk katonákról. Székeshelyről jön a híre és régi panaszt tesz megint aktualissá. A 17. honvédszázalagereed egy póttartalekosa levelet írt Sichenist Béla alezredes parancsnokának, melyben értesítette, hogy néhány aliszit pénzét zsarol a legénységtől és ha ezek pénzt nem adnak, különféle brutálitásokat követhet el a legénységgel szemben.

Az alezredes vizsgálatot indított és a nyomozás beigazolta a póttartalekos állításait. Ennek következtében őt aliszit letartóztatták és a kerületi fogházba kísérték. A vizsgálat megindulásteljesen befejezve és igen széles körreterjesztették ki. Egyben — szól a felhivatalos jelentés — gondoskodás történt arról, hogy a fogságba került aliszitek hurmanuabbakkal póttolassanak.

Mindenestre megnyugtató, hogy a parancsnokok erélyes intézkedéssel és szigorú büntetésekkel torolja meg az ilyen emberelen zsarolókat, a kik a nekik kiszolgáltatott legénységet ilyen módon fosztogatják. Azonban kénytelenek vagyunk konstatalni, hogy a panasz nemcsak hogy nem új, hanem általános is. Jó volna, ha a legjobb hadvezérek megemask az adott esetben indítana vizsgálatot, hanem saórumon ellenőrznie ezirányban a kaszárnyaeletet. Valószínű, hogy bünylanagot fedezne föl, a melyet megtorolni magának a katonaságnak állna érdekében és egyszerűsind megszabadítaná soka szenvedéstől a egénységet.

A bíleki gyásznap főbűvésének, Grünzweig ezredesnek elítéléséről is kerületet ma hírek forgalomba. Bécsi forrásokból ereds híradások jelentettek, hogy a legfelsőbb katonai törvényszék ítéletet mondott már a bíleki emberölés menetel, ügyéber, melynek — tudomás szerint — husz magyar katoná elete eszt áldoztat. A híradás szerint a katonai törvényszék Grünzweig ezredes, a ki a bíleki gyilkos katonai menetelést ve-

nös jóvöltából tudunk a sziget farához jutni. Előttm új dolog volt ez az utazás, mulattatott is, noha a két fülem majd lefagyott. A fehér madarak, a tél cserekek ott röpöködtek, ott kibálatk körülöttünk. Egyik legény meg is jegyezte.

— A gyalázatosak! Mintha nem jöt éreznének!

S hessegette öket szorgalmasan.

Ajtóutunk szerencsésen. Szabó György uram Duna-parti vendéglőjében fogadtam szölyt. Megkértem az átkelés áldomását s aztán siettem az ő-pavilonba a 37-ik számú szobába. Az udvar jobb oldalán volt hátra fele, az óvár felé ez a szoba. Csak amolyan földalatti szoba, melyet a katonák kamaráta néven neveznek. Kissé dohos, félig világos, meglehetősen hideg, meszelt falú szoba, jobbra-balra nyíló ajtókkal. Levegője olyan laktanya-levegő, hivatalos szaggal teljes.

Örmester fogadott. Valami írni-olvasni tudó tanút örmester. Az idező levelet elvetté tőlem; nevetem, érkezesemet, lakásomat beírta valami könyvbe, azután ráírta egy hosszú papirosra, végre rákér egy rövid papírosra. A rövidet nekem adta. Ez lesz igazolványom. A városból semmi szín alatt ki ne menjek. Lakásomon otthon tartózkodjam. A hivatalos órák alatt még látogatába se menjek el sehozá. Ha hívják: pontosan ott legyek, a hórá hívják és a mikorra hívnak. Most pedig elmehetek.

No, ez nem valami veszedelmes bíróság. A hol ily hivatalos szárazsággal beszélnek, annyi időt engednek, annyi írka-firkával dolgoznak: ott az embert nem szokták könyvedén löni, vágni, akasztani.

Fadrusz.

Az Egyetértés eredeti tárczája. Itta: Martos Ferenc.

A legnagyobb magyar szobrász dől ki az élok sorából. Nem állított ezzel sem a megdicsőült magasabb polczra, sem az élokét aacsonyabbra, mint a minő megilleti öket. A magyar szobrászművészet az utolsó évtizedekben örvendetes virágzásnak indult. Szócsk tehetőség bontotta ki szárnyát. Művészetük mesterséget pompásan tanultak meg az új nemzedék tagjai. Befejezett technikával tértek haza külföldi tanulmányaik után. Itthon kedvezővé vált a talaj művészetük számára. Általános okhajtásá lett, hogy az országot szép szobrokkal népesítsük be. Résztint a sok pályázat, résztint a megbízatások, középületeink gyarapodása és az általános műterék fejlődése, azt eredményezték, hogy a külföldön routine-t, izlést és tudást szerzett ifjú művészek kiválóbb-jaiból itthon hamarosan elismert nevű mesterek fejlődtek. Ezek a mesterek a legújabb nemzedéket már maguk tudják nevelni. Ma már nincs okvetlenül szüksége a művésznövendékek, hogy külföldre menjen tanulni. A mit tanulni lehet, azt itthon is megtanulhatják néhány elsőrendű műtermében. Nagy jelentősége van annak, hogy idáig eljutottunk. Fajbeliség, eredség és a szobrászművészetünkben így fog igazán erőteljesen kifejlődhetni. Idegen hatások nem bílesélik le a művészek lelket éppen abban a korban, a mikor legkönnyebben hajlik példák követésére. Férfikora kezdetét nem kénytelen azzal a vesződéssel eltölteni, hogy az ifjkorában szerzett benyomásoktól megszabaduljon. Kezdetül fogva hosi levegőt szívhat magába. Ha később, mint kész művész, vándorol külföldre, már kevésbé veszedelmes rá nézve az idegen. Már ellent tud állni neki.

Abban, hogy szobrászművészetünk erre a fejlődési fokra jutott, Fadrusz János műve-

roszlán, egy a karánsebesi királyszoborhoz, kettő a budai királypalotához, egy Mátýás-szobor, Szent László szobra, Toldi-szobor és egy sirenlek, azonkívül több kisebb-nagyobb modell.

Hat hónapig fektül ágyban s ez idő alatt Benczur Gyulán kívül egyetlen kollégája sem látogatta meg. Ez fájt legjobban szegénynek, jobban, mint maga a betegség. Lippich Elek, Ligeti Miklós, Benczur Gyula voltak az első a ravatala mellett, a késő éjjeli órákban. Könyves szemmel állottak ott s nem találtak vigasztaló szót az özvegy és a fiát vesztett anya fájdalomnak csillapítására. Még az éj folyamán a ravatalhoz hívták Reichenberg-et, a mesteriskola gipsz-öntőjét, hogy halotti maszkot készítsen az elhunytól. De Reichenberg ezt üzenté, hogy nem jön.

Egyezzer egy művésztársaságban együtt mulatott Fadruszai, s ki dévajul szót hozták: — Aztán, ha majd elpatkolok, le ne öntsétek az ábrázotomat, annyit mondtok!

A gipsz-öntő úgy érezte, hogy respektálnia kell az elhunytat ezt az óhaját és nem vállalkozott a munkára.

Az özvegyhez már ma tümérdék részvevőit érlezték, köztük Kecskemét város alábbi távirata.

»Városommal együtt mely fájdalommal gyászolom a kialudt lángszellemet. A nagy csapás szívtal osztalán részvétünk enyhítsé. Káda, polgármester.«

Kecskemét város egy hét előtt rendelte meg Fadruszán Kossuth és Rákóczi szobrát.

Köszönetet jelentik: Fadrusz János halála megrendítőleg hatott az egész városra. A közpöletre gyászolópötagokat tettek ki, s a városi tanácsot rendkívül áhésre hívták egybe, a mely ma délelőtti fölyt le. Ezen

zette, két évi fogságra ítélt, egyben megfosztotta rangjától is s nemcsak nyugdíjigényét vonta meg, hanem kegy- és ellátási díjat sem kaphat. Arról is szólt a fámá, hogy más listék fölött is ítélték, de az ítélet névét és büntetésének mértékét titokban tartják.

Ha a hír megfélemlít volna a valóságnak, mindenesetre megnyugtató a közvélemény. De Szerajevóhoz azt felelték távirati úton, hogy nem megbízható ez a hír, éjjel pedig Bicséből hivatalosan jelentés tudata, hogy a békai vizsgálatot még nem fejezték be.

**A beteg bánról.** A hervát bán esetéről, amelyet eleinte mérgezésnek mondtak, tudomás szerint hivatalosan azt tették közzé, hogy csak hirtelen rosszul lett. Aztán meg, hogy valami volt a dolgan, ha nem is mérgezés, de hasonló tünet, amely azonban nem komoly. Most meguk a bán orvosi egészen másképp adják elő a dolgot, jelenlétén ma reggel kiadott buletinjában a következőket:

A bán múltán már keddén és szerdán gyomorfejést ért, esütőtűzőn, e hónap 22-én megbetegedett, mely időtől fogva erői fogyófelelnek. E fokozódó gyengeség oka egy bélelférből eredő jelentékeny vérzés (ulcus duodenale). A vérzés igen heves volt és pentek délig tartott, minek folytán a beteg rendkívül vérszegény és elgyöngült. A betegség igen komoly természetű. Pentekől máig nem következett be változás, csak az erővesztés lett gyorsabb. Hőmérséklet kezdetben alacsonyabb volt, majd 37,8 fokos maximumig emelkedett. A ma reggeli temperatura 37 fok volt. A betegnek foképpen nyugalomra van szüksége és mozdulatlanul átlát kell fektetnie, gyógyszeresen kívül táplálékot nem kap és jeges lefűtéseket és jeges vizet vesz magához.

**Dr. Bakovacz Dr. Wickerhauser.**  
O létsége a bán állapotáról távirati jelentést kért.

**Az új titkos tanácsosok.** A király, mint Bicséből jelentik, ma délelőtt tíz órakor eskütelte föl az új titkos tanácsosokat és pedig Kranz osztályfőnököt, az evangélikus felső egyházi tanács elnökét, Belopetocky tabori apostoli vikárius és Rükenszám hadügyminiszteri osztályfőnököt. Az eskütételnek gróf Golovcszki és Abensperg-Traun főkomárnai intervalláltak.

**Szobrot Kis Ernőnek.** Nagybecskerek lelkes és hazafias polgársága ma elhatározta, hogy Kis Ernőnek, szabadságharcunk hősiéleti vértanújának szobrot állít. Meg akarják örökíteni annak az emléket, a ki ott élt, köztüztük és aki onnan indult a hősi útra, mely a magyar gólgóthoz vezetett.

Nagybecskerek város közlerén állítják föl az új emlékszobrot, hogy hirdesse a hősi vírázósnak, a hazaszeretnek s a szabadsáért való lelkesedésnek el nem mulo diócségét. A nagybecskerekiek Magyarországi lelkes polgárhoz fordulnak azért, hogy ki-ki tehetsége szerint adományokkal járuljon a szoborhoz. Különösen a magyar hősökhez fordulnak, hogy segítsék és támogassák a szép és hazafias tervek. Szépnyáink a perlaszi hírnemes hóst baberkoszorvával esküteltek az úrnok hadd örökítsék meg érzeben az emléket. De egyzsermind kérnek minden halcsógót és minden egyes lelkesedni tudó magyart, hogy a tervet támogassa adományokkal; kérk az újsgót, hogy buzduljon föl a hős emléken és jöjjen segítségükre. Mi is felhívjuk a hazafias támogatókatra mindazokat, akik a hazafias cselekedatoknak akarnak. A begyűlt összegget kéri a szoborbizottság. Kis Ernő szoborbizottság. czimere Nagybecskerek községe. A gyűjtővelek beküldésének határideje 1904 január 15.

**A párba ellen.** Rakovszky István számvetészi elnök vezetésével alakult a fővárosban a párbaellenes szövetség, a melynek czéja a párbaeljárás megszüntetése. A szövetség céljai gyűlések, foliólasások, szakitanácskozások tartásával és a törvényben módosítással elérhetőség reméli. A szövetségben állandó becsületbíróság fog működni. Az egyesületnek tagja lehet minden fideszhitelen előéletű férfi, a ki a magyar állam területén lakik, pártól tagok nők is lehetnek.

**Házasság.** A következő családi jelentést kaptk: Nagyapponyi gróf Apponyi Antal Korláthöz örökös ura, cs. és kir. kamarás, a magyar főrendiház örökös tagja, és hitvese: nagyapponyi Apponyi Antalné grófné, szül. Montenovno Maria hercegné, csallagereszes hölgy, arómmel tudatják leányuknak, méltóságos nagyapponyi Apponyi Julia grófnének, méltóságos Herberstein Henrik János bírodalmi gróf Neuberger és Guttenberg bárója cs. és kir. kamarás, az Ottó főherceg nevelő viselő I. számú utátlános ezred tartálcok főhadnagya, néhai méltóságos Herberstein Lajos János bírodalmi gróf, Neuberger és Guttenberg bárója, cs. és kir. kamarás s sz. k. százados és méltóságos Herberstein Lajos János bírodalmi gróf, szül. siccini Krászkó Julia bírodalmi grófné, csallagereszes hölgy, fávál leendő házassági egybekelését. Az eskütelést szertartás 1903. évi október hó 31-én Jabiánczon a kegyur templomban tartatják meg.

Hausner Adolf vásároap tartotta esküvőjét Kövesi Paulával Kis-Czellén.

**Töltet titok a körözö levélben.** Stiffer Ágnes báróné, egy katonatiszt elvált felesége, most két hét Budapestet telepedett meg. Sok és drága butort rendelt a Sárkány és Schütz cég-nél, de fizetni nem fizetett. A mikor a cég látta, hogy a báróné erre egyáltalában nem is hajlandó, a cég egyik tagja, Sárkány, elment a lakására és onnan kiborította a butorokat. A báróné erre szorász miatt följelentette Sárkányt, de a tárgyalást nem lehetett megtartani, mert a báróné ösmertelen helyre költözött. Időközben a butoros cég arról értesült, hogy Stiffer Ágnes a lefoglalt butorok egy részét eladta. Noha többször megidéztek a körözését. A körözö levél megemlékezik a báróné személyleírásáról is, eszerint a báróné huszonhét éves, testalkata feltűnő magas, haja hirtelen szőke, szemek kék, szemöldöke festett, szája rendes, fogai hamissak, orra rendes, arczsine kendőzött.

**Magenta emléke.** Ferrari bíbornak — mint Milánóból jelentik — négy püspök segédletével fölszentelte Magentában a hatóságok jelenlétében az 1859-ben elesettek emlékére emelt templomot. Az ünnepség alkalmával üdvözöl távtelegrátt küldött Ferenc József királyhoz, Viktor

Emanuel királyhoz, valamint Helena királyhoz, továbbá Margit Özevgy királyhoz és Eugenia császárnéhoz, a kik hozzájárultak a templom építésének költségéhez.

**Szerdahelyi nyilatkozok.** Szerdahelyi Ferenc, a Népszínház tagja a következő szokat küldte hozzánk:

A mai lapokban egy tragikus históriát olvastam magamról. Az egészben annyi igaz, hogy Bécsben voltam, de a vizsgálatom. Adóságom van, de senki sem akarja helyetlem külföldeni. A váltóimat pedig — ájdalom — egyszer sem akarják leszámítolni, nem hogy kétszer leszámították volna. Egyebekben kérem velem azt a czimet tudatni, ahol a váltóimat oly készségesen leszámítolják. Budapest, 1903. október 26.

Szerdahelyi Ferenc.

**Ös-Budavára letartóztatott igazgatójáról.** Friedmann Adolf, a lit a rendőrség — mint hírül adtuk — az éjjel letartóztatott, ma délelőtt átkísérték a törvényszékhez, a hol Saly Dezső vizsgálóbíró nyomban kihallgatta. Friedmann esetéről a következőket adják elő:

Friedmann ezültk husz esztendővel vándorolt ki Amerikába, ott megszerzte az állampolgárságot és üzletet alapított. Öt éve — 1898 november havában — eszdebe jutott, a melyet — mondják az ő szerzői — meg ottétele alatt lebonyolított, s a hitelezők megkapkák a csődvagyományok rájuk eső kvótát. A csődváltás után két hónap-pal utéletet vándort New-Yorkban s visszajött Magyarországra, megtartván amerikai polgárságát. Ez alatt az öt esztendő alatt, hogy Magyarországon tartózkodott, az amerikai csődnek senki sem háborgatta. A tavaszszal azonban egy osztrák kereskedő, a ki egy amerikai hitelező követelését magához váltotta, bejelentést tett ellene a budapesti büntető törvényszékben a New-Yorkban áltólag elkövetett csalárd bukásért. Friedmann, a ki a rendőrség akkor kihallgatót, kijelentette, hogy elene New-Yorkban semmiféle bünyádi eljárást nem indítottak, csalárdbukást pedig már csak azért sem követhetett el, mert ilyen bünyádi eljárást az amerikai bünyádi törvény nem is ismer. Az iratok átmentek az ügyészséghez, amely az igazságügyminisztertől kért utasítást. A miniszter utasítására a bünyádi eljárást megindították. E közben dr. Kovacs Jenő ügyvéd, aki Friedmann eljárást képviseli, beadványt intézett a törvényszékhez, eszelve a budapesti amerikai konzulát által hitelesített amerikai törvény szövegét, a mely szerint a Friedmann terhére rótt állítólagos deliktum csak vétség, s egy év alatt elévül, egyébként pedig, mint vétség, a magyar törvény szerinti elévült. Hivatkozott arra, hogy Friedmann eljárást Amerikában semmiféle eljárást nem indítottak, sem elfogadási parancsot ellene ki nem bocsátottak, hogy utóvallel jött a azt is láttamoztatja, tehát szökvevénynek nem tekinthető. Mindezek alapján kérte, hogy az eljárást szüntessék meg ellene. A törvényszék előzetesen tartóztatott Friedmann és a védő előterjesztést közzötte az igazságügyminiszterrel. A védő ezenkívül a letartóztatás ellen följelentéssel ell, a melyet a vadancszo hónap fog tárgyalni.

**Együttes ülés az Akadémián.** A tudományos Akadémia ma délután összes ülést tartott, melyen Károlyi Árpád rendes tag emlékeztetőt mondott, Horváth Árpád levelező tag fölött. A tetszéssel fogadott megemlékezés után folyó ügyeket intézték. Ennek során Szily Kálmán föltárta bejelentése, Misltei Ferenc külső tagnak ehhalálózását. A bécsi császári akadémiának átíratát is olvasták az akadémiák szövetsége tárgyalban. Ezt követte a történelmi bizottság jelentése a Telesi-televezés tárgyában. A bizottság ugyanis szerződést kötött a Telesi-családdal Telesi Mihály levellárának feldolgozásáról, amit az összes ütés helybenhagyott. Következett a bírálóbizottság kiküldése.

**Nadasdy-pályázatra** beérkezett 52 pályaművet bírálja: Lévy József, Janosi Bela és Katona Lajos.

**A báró Danffy Dezső-pályázatra** beérkezett 4 művet bírálja: Berzók Árpád, Badics Ferenc és Bayer József.

**A Lévy pályázatra** beérkezett 1 művet bírálja: Gyulai Pal, Riedl Frigyes és Szechly Károly.

**A Telesy-pályázatra** beérkezett 15 pályaművet bírálja: Jókay Mer, Gyulai Pal és Bánóczy József.

**A Péczy-pályázatra** beérkezett 7 regényt bírálja: Beothy Zolt, Endrődi Sándor és Riedl Frigyes.

**A Farkas-Baskó-pályázatra** beérkezett 47 pályaművet bírálja: Baksay Sándor, Lehr Albert és Hegedűs István.

**A Karátsanyi pályázatra** beérkezett 47 pályaművet bírálja: Heinrich Gusztáv, Hercegy Ferenc, Rakosi Jenő Négyessy László és Kozma Andor.

**Elítelt kivándorlási ügyekről.** A hetedik kerületi kapitányság ismét két ügyközt elítelt a kivándorlásra való esélyt miatt. Az elítelt: Farkas István huszonhárom éves rákászi segédjegyző, a ki tíz napi elzárásra és száz korona pénzbüntetésre ítélték; a másik elítelt Gyrona pénzbüntetésre ítélték; a másik elítelt Gyrona pénzbüntetésre ítélték; a másik elítelt Gyrona pénzbüntetésre ítélték.

**Királylatogatás után.** Párisban, az olasz királyi pár elutazása után a 'Siecle' és más lapok különös híreket közöltek nagy visszaélések ről. Egy jegy-panamáról van szó egyebek közt. Alakult egy társaság, amely mindenkinek — aké husz frankot fizetett — utat nyitott, hogy jelen lehessen az olasz királyi pár tiszteletére rendezett ünnepségeken, még akkor is, ha sem hivatalos, sem fellvatalos állása nem szó egyebek közt. „Matin” minden ember, akinek elég pénze volt, az uralkodó pár közvetlen közelébe juthatott velverrel, vagy anélkül. Bizonyos, hogy abban az időben a tett propagandájának emberserei közül egyetlen egy ember sem jart szabadon, mert különben bizonyára szerzett volna egyik-másik pénzen vásárolt jegyet, hogy az uralkodó közvetlen közelébe juthasson. Most az olasz királyi pár látogatása után a lapok híradásai révén, a melyek a kormánynak s a rendőrségnek a nagyon kellemetlenek, nagy szorgalommal indították meg a vizsgálatot, a mely ugyancsak botrányos dolgokat derített ki. Többnyem botrányos dolgokat derített ki. Többnyem botrányos dolgokat derített ki. Többnyem botrányos dolgokat derített ki.

**Uj község Pestmegyében.** Pestmegye közgyűlése jóváhagyta Rados-Szentimihály szervezési szabályrendeletét, egy hogy most már hozzájárultak a község polgárai a szervezkedéshez. A községi közgyűlés november elején ül össze, amikor a bíró-választás dolgot fogja elintézni. A választás valószínűleg november 7 déien lesz s egyidejűleg megválasztják az esküteltek is. December elején a jegyző-választásra kerül a sor és így a szervezkedés az év végéig befejeződik lesz.

**Nyomdászok sztrájk Nagyváradon.** Az összes nagyvárosi nyomdák sztrájkolnak — ezt jelentik ma onnan. — Kövelesekkel köztölték a nyomdatulajdonosokkal, de megegyezés nem jött létre. Az öt napjait nem jelent meg. A nyomdászok túlzott követelése miatt a laptulajdonosok nyilatkozásban tudatják a községgel, hogy a lapok egyelőre nem jelennek meg.

**Harc az utcán.** Nagy utcai zavargások híre érkeztek Barczonából. A zavargások — a melyek köztársasági jellegűek voltak — valóságos utcái harczok följöttek. A rendőrség gyűverrel, a nép közzel küzdött és több ember súlyosan megsebesült.

**Sikrázó csendőr.** Korvics István csendőrszervező — mint Temevarról táviratozták — a csendőrség pénztárából több ezer koronát lopott és megszökött. Keresik.

**Női gyászruha** beszerzéséről ajánlják Horváth és Halász esőruha czegét Váczi-utca 26. (Zsilbárus-utca sorok) a hol 4 óra alatt készíthetik gyászruhákat. Vidéki megrendeléseknél közölendő ahossza és mellbőség.

**Máltaos baj a csuz és közzvény.** de gyógyításra a Zoltán-tele kórhózzal megkeresni ajánlatos. Úv. 2 K. Zoltán gyógyász., Pest Szabadság-ter.

kel szabad kereskedést folytattak, addig nagy papok szerkesztőknek jegyhiány címen megtagadták a kerdonokon beülv való megjelenést. Flonnan indult ki ez a jegy-panama, kik a föbűnösök azt eddig még nem tudták hideríteni. Mindenesetre szerencsése volt az olasz királyi párnak, hogy anarchista még sem tudott köze lébe jutni.

**Csalás apróhirdetéssel.** A rendőrség egy férfit fog asszonyt nyomoz, a ki apróhirdetéseken utján turfangos módon szedik ra a huszonnégy embereket. A napilapokban apróhirdetést tesznek közzé, hogy egy püspök, vagy egy plebanos gazdasszonyt keres. Az ajánlatokat bizalmas, hogy alult poste restante küldték el. Tervek aztán az löven akad hiszékeny ajánlatok. Ezeket aztán az eddig ismeretlen férfi és nő felkeresi és hadják magukat valamely püspök, vagy plebanos megbízottjának. Megállapoznak a feltételekben és bizonyos közvettes úton megkötik a megállapozást. Ezenkor a rendőrség lettek fejlejtetést a becsapottak a reudőrségen a szelámasoknál, a melynek vázozását, hogy meg több áldozata is van.

**Uj község Pestmegyében.** Pestmegye közgyűlése jóváhagyta Rados-Szentimihály szervezési szabályrendeletét, egy hogy most már hozzájárultak a község polgárai a szervezkedéshez. A községi közgyűlés november elején ül össze, amikor a bíró-választás dolgot fogja elintézni. A választás valószínűleg november 7 déien lesz s egyidejűleg megválasztják az esküteltek is. December elején a jegyző-választásra kerül a sor és így a szervezkedés az év végéig befejeződik lesz.

**Nyomdászok sztrájk Nagyváradon.** Az összes nagyvárosi nyomdák sztrájkolnak — ezt jelentik ma onnan. — Kövelesekkel köztölték a nyomdatulajdonosokkal, de megegyezés nem jött létre. Az öt napjait nem jelent meg. A nyomdászok túlzott követelése miatt a laptulajdonosok nyilatkozásban tudatják a községgel, hogy a lapok egyelőre nem jelennek meg.

**Harc az utcán.** Nagy utcai zavargások híre érkeztek Barczonából. A zavargások — a melyek köztársasági jellegűek voltak — valóságos utcái harczok följöttek. A rendőrség gyűverrel, a nép közzel küzdött és több ember súlyosan megsebesült.

**Sikrázó csendőr.** Korvics István csendőrszervező — mint Temevarról táviratozták — a csendőrség pénztárából több ezer koronát lopott és megszökött. Keresik.

**Női gyászruha** beszerzéséről ajánlják Horváth és Halász esőruha czegét Váczi-utca 26. (Zsilbárus-utca sorok) a hol 4 óra alatt készíthetik gyászruhákat. Vidéki megrendeléseknél közölendő ahossza és mellbőség.

**Máltaos baj a csuz és közzvény.** de gyógyításra a Zoltán-tele kórhózzal megkeresni ajánlatos. Úv. 2 K. Zoltán gyógyász., Pest Szabadság-ter.

**A szárazos cselédeje.**

— Esküdtbírósi tárgyalás. —

Hidegen, nyugodtan, a meghánás minden jele nélkül beszélt el ma Andó Julia a bírának, hogy hogyan ölte meg írsán a gazdáját, Horváth Kálmán nyugalmazott honvédszázados.

— Előtte való nap [szeptember harminczadikán] bekészítettem a baltát, — mondja, s másnap, mikor a kapitány elaut, megkekartam őt. Mikor fölemeltem a baltát, hogy megölöm, leharogtam a karom s én leültem a dívánra s gondolkodtam.

— Mi jutott akkor eszébe? — kérdezte az elnök, Rónay Kamill.

— Eszembe jutott az a lány, akit egy hónap-pal előbb megöltem.

— Nem az jutott eszébe, hanem az, hogy mért ölné meg ezt az embert, aki magát nem bántotta.

— Az is eszembe jutott.

— Nos és másnap mégis megölte?

— Igen, mert megszökött. Akkor elhatároztam hogy most megölöm.

— Sokáig töprengett?

— Nem sokáig.

— Akkor is eszébe jutott valami?

— Az jutott eszembe, hogy már megöltem egy embert és nem jöttem rá, hát ha most sem jönnek a nyomorura.

— Hányszor sujtott rá?

— Háromszor.

— És a szegény kapitány mit tett?

— Semmit.

A két kezét összekulcsolta és kiváncsian nézi az elnöki emelvény fargányait. A karzatán ülő községvezető pedig az iszonyat borzongatja. Egy pár pillanatyú csend után a leány rekedtes hangja ismét fölhangozik. Egy kabátot vett elő, rabortította az a dobozátúra és azután kinyitotta a szekrényt. Ide tette a kapitányt a kilenczven koronát, a melyet előtte való nap kapott. Ez a kilenczven korona ebresztette föl benne a bestiát.

— Miért kellett azt a szegény százados, megölnie, mikor ugy is meglophatta volna. Hiszen adult? — vélte az elnök.

— De a kulcs a feje alatt volt. Alhozz csak egy ferlettem hozzá, ha megölnöm a százados urat — valaszolta logikusán Andó Juli.

— És a százados? Nem mozdult, nem mozdult?

— Miközben a pénz kivétel a főköből, oda tekintettem a nagyságos urra s láttam, hogy az egyik kezével fogja az ágy szelét. Erre újra felkaptam a baltát s addig ütöttem a derekát, a míg meg nem halt.

— Hogy fogta a baltát?

— Két kézzel.

Ez a szakértő nyilatkozat ismét nagy mozgást támaszt. Majd arra tér át, hogy mit csinált a rablott pénzzel. Elmcnt Pozsgai Ferenczéhez.

— Mit csinált ott?

— Kinyitottam a ládát s kiszedegettk belőle a holmit, Pozsgainak kérdezte, hogy hol vettem, a mire azt feleltem, hogy anyámtól kaptam. Döbben

bejött hozzánk egy asszony s sirt, hogy meghalt a gyermeke s nincs pénze koporsóra. Én megcsináltam a szegény asszonyt s vettem neki négy forintot egy kis koporsó.

— Maga aztán Budapestre jött, mit vásárolt itt?

— Két selyem kendőt, gyűrűt, tükröt, két blúz s két pár cipőt.

— A rablott pénzből egy ártatlan gyermek koporsójára adott. Talán még sem olyan elvetemült, mint a hogy magát feltüntöti. Mert Andó Julesa rettenetes képet festett önnmagáról. Ez az idegenbe szakadt, szegény leány elriasztó tragédiája. Nyolcz éves korában már szolgált Nagy-Körösön. Pénzt nem kapott, csak ruhiát.

— Az első helyen egy helig szolgáltam; onnan hazamentem és otthon maradtam, amíg anyám meg nem halt. Apám aztán újra megönsült.

— Iskolába nem járt?

— Nem, mert apám tanyán lakott.

— Az apa azt mondja, hogy küldte magát iskolába, de maga nem akart járti.

— Lehet, de erre nem emlékszem.

— Hány éves volt, mikor az első bünt elkövette?

— Tizenöt. Loptam.

— És volt már viszonya akkor?

— Oh igen!

— Tizenöt éves korától az első büntelt elkövetésig hol tartózkodott?

— Egyik nyilvános házhoz a másikba szűködtem. Közben helig csavarogtam az utcákon és cigányoknál kerestem szállást.

— Hát a rendőrség csavargásért hányzor büntette meg?

— Erre csak azt feleltem, hogy nagyon sokszor.

— A szülei magából tisztességes nőt akartak nevelni. Mi volt az oka, hogy nem érthettek ezzel, mert maga folyton a gonoszág felé hajlott.

— Ezt nem tudom megmagyarázni. A természetem olyan volt, hogy a haragolásban, csavargásban nagyobb örömet tet, mint mikor oda-laza tartózkodtam.

— De miért?

— Azt is megmondom. Nem lettem volna rossz, ha az apám már gyermekkoromban nem bánt volna velem kegyetlenül. Apró leány voltam és még már az apám véresre vert nem egyszer, elhőszellett; ezért a véres elői gyakran megszótkotam és így szoktam meg a csavargást, buzdósást.

— Hja, az apának jogában áll megfenyíteni a gyermeket.

— Ezt én is tudom, de ő kintzött.

Tudja az isten, de mintha most számaimnál néznék ezt a szikár, csunya leányt, a kivel az élet oly kegyetlenül bánt el. Mindössze tizentizenhez éves; más leány ilyenkor — még abból a társadalmi osztályból is, a hova ő való — az ártatlanság álmait szövegi. És Andó Julia ismét belofog egy gyilkosság részleteinek az eszébelesébe. Mert Andó Julia nemcsak a szegény negyvennyolczas honvédszázadosra emelte két kezre a fejszét, hanem egy másik ember életére is tört. Egy igazán ártatlan leányt ölt meg; a tizenöt éves Szabó Esztert. Megfojtotta. Abban a hónapban — két héttel ezelőtt — a mikor Horváth Kálmán fejét hasította ketté. A szent-mírton-kéti vásáron ösmérkedett meg vele. Megtetszett neki a szép ruhája; elhatározta, hogy megkaparintja.

— Miért ment maga ki a vásárból az erdőbe?

— Mert meguntam a vásárt.

— Nem igaz, nem azért ment ki, hanem hogy egy alkalmas helyet keressen a lányka megölésére.

— Abban állapotlam meg, hogy kiesalem az erdőbe a leányt.

— Hát mesélje el, hogy mentek ki az erdőbe?

— Egy hatost igértem neki, hogy jöjjen ki a szőlőbe szívat szedni. Mikor a szőlőbe értünk, azt mondtam neki, hogy már le van a szíva az erdőbe. Tovább mentünk tehát az erdő felé. Az erdőbe ment leülttem a földre, mert elfáradtam de a lányka nem akart leülni, mert a ruháját sapjadla, de leguggolt. A kendőjét igazgatta és én azt mondtam, hogy segíték és mikor a kendőjét igazítani kezdtem, azt lebzattam a nyakára s addig szeritottam, míg meg nem fulladt. Aztán a nálam volt késsel keszter haláléneka szurtam. Mikor már biztos voltam benne, hogy halott volt, leszedtem róla a ruhiát s mentem egyenesen Czeglédre. Czeglédre a kórházba kerültem, a hol nyolcz napig fektedtem, mert az éjjeli kóborlás közben megbetegedtem. Innen elmentem a közeli községekbe, míg végre Isára kerültem.

— Miért mesélte ezt az esetet egészen más-ként el a csendőröknek és a vizsgálóbíróknak. Azt mondta, hogy a Szabó Esztert egy forinttal együtt gyilkolta meg. E miatt szelkeskörü nyomozás folyt...

— Azt, hogy azt higgyék, hogy a férfi erőszakot követett el a lányon s ő ölte meg a lányt és azért is, mert nem akartam elismerni, hogy a ruháját elvittem.

— Később azt valletta, hogy Szabó Eszter csufolta magát és e miatt fölindulva határozta el, hogy meg fogja ölni. Hát ezt miért hazudta?

— Nem akartam bevallani, hogy a ruháját elvittem, a miatt találtam ki ezt a mesét, s a másikat is.

— Az a gyilkoló kést honnan szerzte?

— Egy eszüknyűhóban, a hol meghunódottam; megkínált a eszű dímyével. A dímyét aztal a késsel ettem, s magamnal vittem.

A delütnai tárgyaláson Pozsgai Ferencz-né hallgatott ki. Öt azért vonják felelősségre, mert a csendőrök előtt oltgadtia a nála rejtőzött Andó Juliót. Megjédt — ezzel megrögződött.

— Az orvoszakértők azt mondták, hogy Andó Julia tisztában volt tetteivel. Hányos nevelése mindenesetre enyhítő körülmény. Több tanu kihallgatása után a tárgyalást másnapra halasztották.

**TÁVIRATOK.**

**Öngyilkosok idegenben.**

Bécs, okt. 26. Egy iteni szállóbanan öngyilkoságot követelt el egy férfi és egy nő. akik a bejelentő lapra e nevet írták: Kovács György kereskedő Budapestről és neje. Mind a kettőt haláléneklükön lösebbel halva találták. Még nem állapították meg, vajjon a bejelentett név valódi-e.

**A háboru jelei.**

Tokió, okt. 26. Hagyarat a soeuli japán követség tükárját, a ki a Jalu-völgyben felügyeleti uton van, fegyveres oroszok megakadályozták abban, hogy Jongamphoban partaszálljon. Az eljárás törvénytelenségét a soeuli orosz követ elismerte és ennek megfelelőleg utasításokat küldött Jongamphoba. Az orosz követ értekezett báró Komura külügyminiszterrel. A kabinet is tanácskozára gyűlt össze. A helyzet változatlannak látszik.

**Nők a kongregációkért.**

Marseille, okt. 26. Számos nő ma délelőtt a városba előtt tüntetést rendezett s a kongregacionista iskolák újból való megnyitását követelve. Azt mondják, hogy a községi iskolák nem elegendők arra, hogy gyermekeiket befogadják. A polgármester a hozzá küldött küldöttségnek megígérte, hogy ezt a követelést a prefektusnak tudomására hozza.

**Közgazdasági táviratok.**

Newyork, okt. 26. okt. 25.

Buza helyben	88.—	87.50
Buza októberre	—	—
decemberre	87.50	87.50
májusra	84.—	83.50
júliusra	—	—
trányzár állandó	—	—
Gabonaszállítási-díj	—	—
Liverpoolba	150	150
Tengeri októberre	—	—
decemberre	51.—	50.50
májusra	49.—	48.50

Trányzár: alig állandó.

New-York. Áprilisra májusra — záralt gyapot New-Yorkban helyben 10.25 (10.20) gyapot, gyapot október 10.22 (13.96) gyapot január 9.20 (9.87), gyapot New-Orleansban helyben 10.50 (10.75), Petroleum Stand White New-Yorkban 9.20 (9.20), petroleum Stand White Philadelphia 9.15 (9.15), petroleum Credit ances at Oil City 11.50 (11.50), petroleum Credit ances at Oil City 1.74 (1.74) — Zsír: Western steam 700 (7.70 zsir Roho és Brothers (7.25) 7.35. Kava fair 10 7. sz. (6.—) 5.90. Kava október (5.15 5.10. Kava január 5.50 (5.50). — Liszt Spring Wheat Clear, 3.70.— (—) 3.70. Cauler 3.50. — On 35.25—26.25 (26.25—26.25, Réz 14.00, 13.37.—

**A nép újsága.**

A függetlenség ideáinak eddig nem volt olyan napilapja, a mely a magyar nép közzé vigye a függetlenségi törökvéseket.

Most végre van ilyen lap.

**Kurucz Újság**

a czime. Tartalma mindenben megfelel a czimének. A függetlenségi és negyvennyolczas párt számos tagja szegődött a Kurucz Újság zászlója mellé s hogy nemcsak hívatását kellőképp elismerték, annak jele, hogy tömegesen dolgozóitársai közé léptek, s maga a vezér és elnök, Kossuth Ferenc is ir az újságba cikkeitet. A

**Kurucz Újság**

a magyar szellemet, a magyar műveltséget viszi a nép minden rétegébe, a mely viszont országgy néven (egy krajczár az újság egy-egy száma) kömnyen hozzájárul.

A függetlenségi párt vezetőit és fõembereit bizonyára követni fogják

**n vidéki függetlenségi pártok**

s ezek minden egyes tagja hazafias kötelességének fogja ismerni, hogy ezt az igazán magyar és hiányt pótló újságot minden erejével támogassa és minden lehetó módon terjessze.

Vidéki elarusítók, akik ezzel jókora melletkötvelemler telhetnek szert, jelentkezzenek a Kurucz Újság kiadóhivatalánál (Vármezeje-utca 11.)

**SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.**

— Blahóné a Népszínházban. Ünnepe volt ma a Mepszínházban. Blaha Lujza tért vissza oia egy estére és eljátszotta egyik legújabb szerpét, a Szókimond



207. Je... K... am... 3... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har...

1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har...

1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har...

1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har...

1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har...

1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har...

1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har...

1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har...

1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har...

1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har... 1930. m... 11. 10... 22. har...

Kedd, október 27.

mintegy 1000 darabban... Kedd, október 27. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

Felelős szerkesztő: Melnar Marton.

SZÍNHÁZAK ÉS MULATSÁGOK.

Kedd, október 27.

M. KIR. OPERAHÁZ. A bolygó 7. holland. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

NEMZETI SZÍNHÁZ. Sötétség. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

NÉPSZÍNHÁZ. Bob herceg. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

URANIA. Berlini élet. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

Fővárosi Orfeum. Ma és mindennap két nagy előadás. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

Iskolai hegedűk. kaphatók 3, 4, 5, 6 fűzői fejjel. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

KIRÁLY-KÁVÉHÁZ. ERZSÉBET-KÖRUT 53. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

Lehner Zsigmond és Társa. szociálmester. Budapest, Ötvezdély st. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

Iskola-hegedűk. jó erős hanggal, teljesen felszerelve. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

Gealádok és iparosoknak. Singer varaszkok és kárpályos munkák. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

A karikagyűrű. A legérdekesebb és legújabb karikagyűrű. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

Vizálat, 1903. október 26-án. In: Cenzitár. Béga: Cenzitár. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

Stúd gymnasztikai és massage-intézet. V. kerület Bányavetca 3. szám. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

Időjárás. A kir. meteorológiai központi intézet tájékoztató jelentése 1903. okt. 26-án regg. 6 órákor. ... 1930. m... 11. 10... 22. har...

Table with columns: Állomások, Hőmérséklet, Felhőzet, Szélirány, Szélsebesség, Csapadék. Lists various weather stations and their readings.

A budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyzései. 1903. október 26.

Table A) Árutőzsde. I. Gabonafélék. Árak készpénzben 50 kilogrammonként. Columns: Buzza, 76, 77, 78, 79, 80, 81.

Table II. Különböző termények (készárú). Columns: Származás, nem és minőség, Ártyalom, Határidő.

Table B) Értéktőzsde. Columns: ERTEKPAPIROK, Határidő, Ár.

Table C) ERTEKPAPIROK. Columns: ERTEKPAPIROK, Határidő, Ár.

Table ERTEKPAPIROK. Columns: ERTEKPAPIROK, Határidő, Ár.

Table VI. Takarékpénztárak részvényei. Columns: Takarékpénztár, Ár.

Table VII. Biztosító társaságok részvényei. Columns: Biztosító társaság, Ár.

Table VIII. Gazdálkodó részvényei. Columns: Gazdálkodó részvény, Ár.

Table IX. Bányák és fegyvergyárak részvényei. Columns: Bányák és fegyvergyárak, Ár.

Table XIII. Közföldes vállalatok. Columns: Vállalat, Ár.

Table XIV. Soregyjék. Columns: Soregyjék, Ár.

Table XV. Fennszomsz. Columns: Fennszomsz., Ár.

Table XVI. Váltak ártyaloma (árta). Columns: Váltak ártyaloma, Ár.

Table XVII. Különböző vállalatok részvényei. Columns: Vállalatok, Ár.

